

Försvarsmakten

Årsredovisning 2008

Försvarsmaktens

ÅRSREDOVISNING

2008

Resultatredovisning, resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, finansieringsanalys och noter

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ÖVERBEFÄLHAVARENS KOMMENTAR.....	4
OM REDOVISNINGEN	6
OPERATIV FÖRMÅGA M.M. VID UTGÅNGEN AV 2008.....	7
UTGÅNGSPUNKTER FÖR REDOVISNINGEN.....	7
FÖRSVARSMAKTENS OPERATIVA FÖRMÅGA	7
INSATSORGANISATIONEN DEN 31 DECEMBER 2008	10
RESULTATREDOVISNING	12
VERKSAMHETSGRENEREN 1 INSATSER.....	12
VERKSAMHETSGRENEREN 2 UPPBYGGNAD AV INSATSORGANISATIONEN OCH BEREDSKAP	15
VERKSAMHETSGRENEREN 3 UTVECKLING	23
VERKSAMHETSGRENEREN 4 ÖVRIGT.....	27
VERKSAMHETSGRENEREN 5 FREDSFÄRMJANDE INSATSER	28
VERKSAMHETSGRENEREN 6 STÖD TILL SAMHÄLLET	29
PRODUKTION OCH GRUNDORGANISATION	30
PRODUKTGRUPPERNAS KOSTNADER OCH INTÄKTER.....	34
PRODUKTGRUPPERNAS UTGIFTER.....	35
ANSLAGSFÖRBRUKNING SAMTLIGA ANSLAG 2008	37
SÄRSKILT OM FORSKNINGS- OCH TEKNIKUTVECKLINGSANSLAGET	38
ANSLAGENS FÖRDELNING PÅ VERKSAMHETER	40
SÄRSKILT OM INVESTERINGARNA I KRIGSMATERIEL	40
AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET	41
RESULTATINDIKATORER	42
OM RESULTATINDIKATORERNA.....	42
ORGANISATIONSSTYRNING	42
NYCKELTAL	43
VISSA VOLYMMÅTT.....	46
ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING.....	49
EKONOMISK ÖVERSIKT	50
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER (TKR)	50
TILLÄGGSUPPLYSNINGAR.....	51
BEDÖMNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL	51
LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE I FÖRSVARSMAKTEN 2008	52
FINANSIELLA DOKUMENT	53
RESULTATRÄKNING	53
BALANSRÄKNING	54
BALANSRÄKNING (FORTS).....	55
NOTER OCH KOMMENTARER	56
ANSLAGSREDOVISNING.....	67
REDOVISADE ANSLAG	67
NOTER TILL ANSLAGSREDOVISNINGEN.....	67
REDOVISNING MOT INKOMSTTITEL.....	67
ÅTERREDOVISNING AV FINANSIELLA VILLKOR I REGLERINGSBREVET FÖR 2008	68
REDOVISNING AV UTNYTTJADE BEMYNDIGANDEN	68
FINANSIERINGSANALYS	70
BILAGOR.....	72

BILAGA 1 (KVALIFICERAT HEMLIG) VÄRDERING AV FÖRSVARSMAKTENS OPERATIVA FÖRMÅGA M.M.	72
BILAGA 2 (ÖPPEN) FÖRSVARSMAKTENS OMSTRUKTURERING.....	72
BILAGA 3 (ÖPPEN) PERSONALBERÄTTELSE	72
BILAGA 4 (ÖPPEN) INTERNATIONELL VERKSAMHET	72
BILAGA 5 (ÖPPEN) SÄRSKILDA REDOVISNINGAR	72
BILAGA 6 (ÖPPEN) SÖKREGISTER ÅTERRAPPORTERINGSKRAV	72

Överbefälhavarens kommentar

Verksamheten 2008 har präglats av ett antal stora utmaningar. En av de viktigaste har varit att fortsätta reformeringen och innehålla den successivt ökade internationella ambitionen inom en totalt sett krympande ekonomi.

I samband med delårsrapporten 2007 identifierade Försvarmakten att den ekonomiska situationen skulle bli mycket bekymmersam för 2008 och för följande år. Det allvarliga läget föranledde Försvarmakten att hos regeringen hemställa om en anslagsomfördelning för att tillsammans med interna besparingar skapa balans i förbandsverksamheten. Regeringen och riksdagen fattade sina slutgiltiga beslut om den begärda anslagsomfördelningen under hösten 2008. I avvaktan på detta beslut tvingades Försvarmakten att planera verksamheten för 2008 på en mycket låg nivå, för att undvika risken för anslagsöverskridande. Denna låga verksamhetsnivå medförde att ett anslagssparande uppstod efter beslutet om anslagsomfördelning. Detta anslagssparande är samtidigt en nödvändig förutsättning för att finansiera verksamheten tills dess planerade rationaliseringar ger effekt, i enlighet med de förslag Försvarmakten lämnade till regeringen den 30 januari 2009 inför regeringens aviserade inriktningsproposition.

Försvarmakten har i huvudsak uppfyllt ställda krav men det har skett utifrån väsentligt sänkta målsättningar för utbildningsverksamheten som bl.a. har inneburit att ett stort antal förband endast genomfört övningar på plutons- och kompaninivå. Trots dessa ambitionssänkningar har dock utbildningen bedrivits på en sådan nivå att rekryteringsgrunden till internationella insatser och till officers- och specialistofficersutbildningen i stort har kunnat säkerställas.

Till ovanstående bild av sänkta målsättningar utgör den nordiska stridsgruppen (NBG) och dess beredskapsperiod under första halvåret 2008 ett viktigt undantag. Arbetet med att organisera NBG har haft ett starkt fokus i verksamheten vid ett antal förband, skolor och centrum. NBG har utgjort en viktig katalysator i Försvarmaktens förändringsarbete mot ett mer insatsberett försvar och skapat viktiga erfarenheter för bl a personalförsörjningen i Försvarmakten. Den positiva trend som NBG har bidragit till har dock brutits. Effekterna på insatsförmågan av satsningen avklingar snabbt med nuvarande personalförsörjningssystem. Samtidigt har de ackumulerade effekterna, av en under lång tid ambitionssänkt övningsverksamhet, en negativ påverkan på såväl förmågedjup som insatsförmåga.

Värderingen av Försvarmaktens operativa förmåga visar att myndigheten kan möta de krav regeringen ställer i nuvarande omvärldsläge. Förmågan att lösa uppgifterna i ett försämrat omvärldsläge bedöms nu innehålla brister som begränsar handlingsfriheten och förmågan. I och med att den nordiska stridsgruppen har avslutat sin beredskap så har inte Försvarmakten längre förband tillgängliga i samma utsträckning som vid föregående års värdering. Förutsättningar att kunna utveckla förmåga att möta ställda krav efter en allvarlig och varaktig försämrad omvärldsutveckling bedöms med vissa begränsningar kunna innehållas över tiden.

Under året har Försvarsmakten deltagit i internationella insatser, i enlighet med Riksdagens beslut, med hög kvalitet och med en stor bredd av utnyttjade förmågor. Svenska förband har deltagit i insatser i Afghanistan, Tchad och Kosovo. I Bosnien-Hercegovina har det svenska styrkebidraget avvecklats. Under året har planering för en ny marin insats vid Somalias kust påbörjats. Insatserna bedöms ha gett en god operativ effekt. I Kosovo har skyttekompaniet och kvarvarande informationsinhämtningsenheter utgjort ett värdefullt tillskott till KFOR. Gemensamma stabiliseringsoperationer i Afghanistan tillsammans med landets egna säkerhetsstyrkor har påtagligt bidragit till att normalisera förhållandena i insatsområdet. Förbanden i Tchad har avsevärt underlättat för övriga förband inom EUFOR att kunna deployera och lösa sina uppgifter. Organisation, utrustning och bemanning har i huvudsak svarat mot kraven för insatserna.

Utvecklingen av personalförsörjningssystemet har under året fortsatt med hög intensitet. En förändrad organisationsstruktur har fastställts och bemannats. Utvecklingen av tvåbefälssystemet har fortsatt för att träda i kraft vid årsskiftet. Under året slutfördes den första kursen specialistofficerare sin utbildning och utexaminerades under sommaren. I linje med försvarsberedningens och pliktutredningens betänkanden har Försvarsmakten påbörjat ett utvecklingsarbete som syftar till att skapa förutsättningar för en personalförsörjning som bygger på frivillighet.

Försvarsmaktens arbete med värdegrunden har fortsatt under 2008. Förutom konkreta förbättringsåtgärder vid Försvarsmaktens förband, skolor och centra har arbetet skapat ökad kunskap om hur värdegrund, arbetsmiljö och verksamhetssäkerhet påverkar varandra.

Reformeringen av Försvarsmakten fortsätter men den löper inte problemfritt. De ekonomiska problem som identifierades inför 2008 visar på utmaningen att skapa balans mellan uppgifter i resurser i kombination med genomgripande och snabba förändringar i en komplicerad verksamhet. Försvarsmakten har under året arbetat intensivt med att utveckla den ekonomiska styrningen samt att stärka den interna styrningen och kontrollen. Dessa förändringar tillsammans med de förslag som Försvarsmakten redovisade till regeringen den 30 januari 2009 ger förutsättningar att skapa den organisation och den insatsförmåga som svarar mot statsmakternas ökade krav.

Sammanfattningsvis så har vi trots ett turbulent år lagt en god grund för Försvarsmaktens fortsatta utveckling.

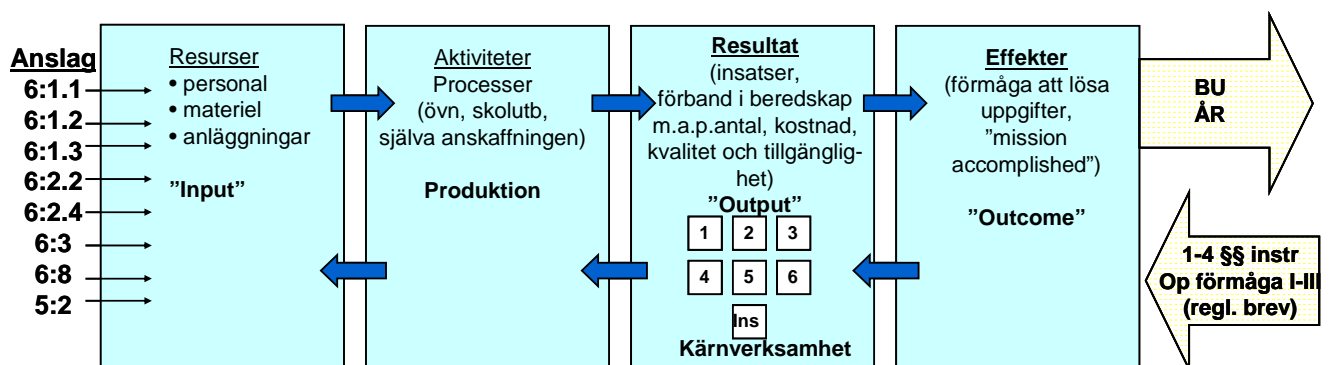
Håkan Syrén
Överbefälhavare

Om redovisningen

Regeringen styr Försvarmakten genom att i regleringsbrevet ange vilken operativ förmåga samt vilken insatsorganisation Försvarmakten ska ha. Därefter ställer regeringen krav på vilka produkter Försvarmakten ska leverera inom ett antal verksamheter.¹ 2008 är sista året som Försvarmakten styrs i termer av verksamhetsgrenar. Försvarmakten kommer dock internt behålla styrningen efter den tidigare verksamhetsgrensindelningen. Avslutningsvis ställer regeringen ett antal krav på resursanvändningen samt tilldelar myndigheten dispositionsrätt över de ekonomiska resurserna som krävs för att genomföra verksamheten (produktionen).

Styrningen fokuserar mer på de resultat Försvarmakten ska åstadkomma i form av produkter, främst insatser och insatsförband, än hur produktionen ska genomföras för att uppnå dessa resultat. Perspektivet i regeringens styrning är därmed till huvudsak outputorienterad.

Den interna styrningen av planeringen och uppföljningen av verksamheten har naturligen sin utgångspunkt i regeringens styrning, som den kommer till uttryck i regleringsbrevet för Försvarmakten 2008. Den interna styrningen regleras i Försvarmaktens ekonomistyrningsmodell (FEM) som utgår från regeringens styrning i instruktionen och regleringsbrevet. Modellen framgår i grafisk form av figur 1 nedan.

Figur 1 Försvarmaktens ekonomistyrningsmodell (FEM)

På samma sätt som regeringens styrning och Försvarmaktens interna styrning förändrats under budgetåret 2007, så förändrades i motsvarande grad Försvarmaktens återrapportering av den under 2007 genomförda verksamheten. I förhållande till budgetåret 2006 och tidigare budgetår så har därmed resultatredovisningsprinciperna förändrats fr.o.m. 2007. Av det följer att resultaten 2007 och 2008 är jämförbara men inte fullt ut relativt budgetåren 2006 och tidigare. Försvarmakten har under 2008 fortsatt att implementera ekonomimodellen och vidtagit ett omfattande arbete för att driftsätta de första delarna av det integrerade resursledningssystemet PRIO. Åtgärderna innebär att förutsättningarna successivt förbättras för att fullt ut kunna tillämpa ekonomistyrningsmo-

¹ Begreppet "produkt" är i Försvarmakten synonymt med "prestation". De viktigaste produkterna (output) är insatser, insatsförband och resultaten från forsknings- och utvecklingsarbetet. Resurserna utgörs av personal, materiel, anläggningar samt mark och lokaler (input).

dellen. Såvitt avser den ekonomiska redovisningen i de finansiella dokumenten har principerna för denna inte förändrats. De ekonomiska redovisningsprinciperna framgår av avsnittet Finansiella dokument.

Operativ förmåga m.m. vid utgången av 2008

Utgångspunkter för redovisningen

Allmänt

De krav på operativ förmåga mot vilka redovisningen sker i detta avsnitt är fastställda i regleringsbrevet för 2008 för Försvarsmakten. Dessa krav är komplext formulerade eftersom de är nedbrutna till ett antal angivna krav på operativ delförmåga, vilka i sin tur som regel är sammansatta och innehåller ett antal mer specifika krav på förmåga. I denna resultatredovisning redovisas de samlade bedömningarna för respektive operativ förmåga. Den samlade bedömningen utgörs av en uppskattad sammanvägning av de värderingar som gjorts av ingående delförmågor. Samma princip har använts då de mer specifika förmågorna slagits samman till en värdering per angiven delförmåga.

Omvärldsläget och grunden för kraven på Försvarsmakten

Liksom under föregående år har en utgångspunkt för värderingen varit att militära incidenter inte kan uteslutas men att ett militärt angrepp mot Sverige inte är sannolikt under överskådlig tid. Värderingen utgår också från Försvarsmaktens instruktion i vilken bland annat anges att grunden för verksamheten är förmågan till väpnad strid. Nationellt ställer Försvarsmaktens uppgifter krav på förband med hög förmåga och varierande grad av beredskap.

Därutöver ställer deltagande i internationella insatser krav på förband med hög beredskap för insatser med begränsad varaktighet, liksom också förmåga att kontinuerligt kunna bidra till långvariga insatser. Om omvärldsläget försämras ska Försvarsmakten kunna genomföra krishantering nationellt och samtidigt kunna förstärka förmågan internationellt.

Försvarsmaktens operativa förmåga²

Försvarsmaktens samlade operativa förmåga

Den värdering som har gjorts för 2008 visar att Försvarsmakten har förmåga att över tiden möta de krav regeringen ställer i nuvarande omvärldsläge. Förmågan att lösa uppgifterna i ett försämrat omvärldsläge bedöms nu innehålla brister som begränsar handlingsfriheten och förmågan. I och med att den nordiska stridsgruppen har avslutat sin beredskap så har inte Försvarsmakten längre förband tillgängliga i samma utsträckning som vid föregående års värdering. Förutsättningar att kunna utveckla förmåga att möta ställda krav efter allvarlig och varaktig försämrad omvärldsutveckling bedöms med vissa begränsningar innehållas över tiden.

---

² Återrapporteringskrav RB 08 p. 1, se också den kvalificerat hemliga bilagan 1 (jfr. not 3).

Genomslaget på värderingen, av en under 2008 sänkt ambition i förbandsutbildningen, begränsas genom att utbildningen under ett enskilt år främst omfattar delar av krigsförband och inte sällan förband med låg beredskap. I det senare fallet kan kompletterande utbildning inplaneras inför aktivering eller beredskapshöjning. Därtill finns en fördröjning mellan utbildningstillfället och krigsplacering i de värderade förbanden.

I de följande avsnitten utvecklas bedömningen för vart och ett av de tre krav på operativ förmåga som anges i regleringsbrevet.

Förmåga att hävda Sveriges territoriella integritet och bidra till att förebygga och hantera kriser i vår omvärld genom att medverka i fredsfrämjande insatser

I nuvarande omvärldsläge har Försvarsmakten i huvudsak den förmåga som krävs för att hävda vår territoriella integritet och medverka i fredsfrämjande insatser. De delförmågor som ingår i denna förmåga är bland annat att upptäcka hot mot Sverige, avvisa kränkningar, hantera incidenter, medverka i internationella, fredsfrämjande insatser över hela skalan av uppgifter samt att med resurserna bidra till samhällets samlade förmåga att hantera svåra påfrestningar i fred.

Försvarsmakten bedöms i huvudsak möta de krav som ställs avseende de delförmågor som på olika sätt rör förmågan att upptäcka hot mot Sverige och att hävda och värna den territoriella integriteten. Fortfarande kan genomförandet påverkas av en eller flera brister, men dessa hindrar som regel inte att uppgifterna kan lösas.

Försvarsmakten bedöms i stort möta ställda krav på att medverka i fredsfrämjande insatser. Bedömningen baseras på den verksamhet som har genomförts och fortsatt genomförs inom ramen för dessa insatser, men också på den förmåga som finns hos de andra förband som är upptagna i internationella styrkeregister. Den positiva trenden för förmågan har under året brutits, och var vid utgången av 2008 lägre än vid föregående års värderingstillfälle. Detta eftersom bland annat kontrakterade markförband, med såväl nationell som internationell förmåga, vilka hållits i beredskap för den nordiska stridgruppen (NBG), inte längre finns tillgängliga för nya insatser.

Försvarsmaktens förmåga att bidra till samhällets samlade förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred bedöms vara godtagbar. Resurserna motsvarar i stort behoven.

Förmåga att vid ett försämrat omvärldsläge kunna hantera händelseutvecklingar och hot som kan drabba Sverige samt kunna öka förmågan till internationella insatser

Försvarsmaktens förmåga att vid ett försämrat omvärldsläge kunna hantera händelseutvecklingar och hot som kan drabba Sverige samt att kunna öka förmågan till internationella insatser kan upprätthållas över tiden, om än med i vissa delar begränsad förmåga. Det finns fortfarande delar där värderingen visar att brister kvarstår. Det handlar liksom föregående år främst om det materiella och personella läget vid vissa förband och inom vissa funktioner, men också om bristande planläggning och bristande tillgänglighet och prestanda i vissa materielsystem.

Värderingen har för denna förmåga i huvudsak utgått från att ett försämrat omvärldsläge kan inträffa mer eller mindre omedelbart. En längre förvarningstid är dock inte osannolik och skulle ge Försvarmakten ökade möjligheter att vidta förberedande och beredskapshöjande åtgärder. Det skulle höja Försvarmaktens förmåga och ge organisationen möjlighet att bättre uppfylla ställda krav.

Förmåga att efter allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling och successiva beslut av regering och riksdag kunna utveckla förmåga att möta olika former av mer omfattande militära operationer som hotar Sveriges fred och självständighet

Den genomförda värderingen visar att vissa begränsningar finns i förutsättningarna för Försvarmakten att över tiden upprätthålla förmåga, att efter allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling, och successiva beslut av regering och riksdag, kunna utveckla förmåga att möta olika former av mer omfattande militära operationer som hotar Sveriges fred och självständighet. Förmågan kan upprätthållas över tiden, dock med en begränsad förmåga i vissa fall.

De delförmågor som är aktuella inom ramen för denna övergripande förmåga handlar till exempel om att upprätthålla personalens kompetens, att identifiera behov av ny förmåga och ny kompetens, samt att bland annat genom studier och försök utveckla förband och operativ förmåga. Det bör noteras att handlingsfriheten begränsas av att vissa kompetensområden tvingats utgå till följd av reduceringen av forskningen vid Försvars högskolan och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Slutsatser

Den genomförda värderingen visar att den positiva trenden för Försvarmaktens samlade operativa förmåga har brutits under 2008. Under årets första del fanns handlingsfrihet med ett större antal förband i hög beredskap, bland annat med anställda soldater och med såväl nationell som internationell förmåga. Även efter beredskapsperiodens utgång möter Försvarmakten huvudsakligen de krav på operativ delförmåga som regeringen ställer på Försvarmakten även om det på förbandsnivå finns en andel förband som endast till del uppfyller ställda krav.

De förband som formellt utgör Försvarmaktens insatsorganisation delas i praktiken i stor utsträckning upp i mindre delar med olika beredskap och de styrkebidrag som används i internationella insatser sätts oftast samman särskilt för den aktuella insatsen. Detta sätt att arbeta är för närvarande ändamålsenligt för Försvarmakten mot bakgrund av de krav regeringen ställer, trots de utmaningar detta medför, inte minst inom logistikområdet. En utveckling pågår för att göra förbanden mer anpassade för att kunna användas både i nationella och internationella insatser.

En detaljerad redovisning av Försvarmaktens operativa förmåga, liksom läget i insatsorganisationen och hur denna har värderats framgår av *kvalificerat hemlig bilaga 1*.³

./1 KH

---

³ I den kvalificerat hemliga bilagan 1 redovisas regeringens återrapporteringskrav RB 08 p. 1, 4, 6 och 7 i detalj.

Insatsorganisationen den 31 december 2008

Under 2008 har arbetet fortsatt med att omstrukturera krigsförbanden i insatsorganisationen mot den struktur som riksdagen fattade beslut om 2004.

Fu = Fortsatt utveckling av krigsförband (arvförband nyttjas), U = Utveckling mot krigsförband (nytt förband skapas), V = Vidmakthålls (omsätts fortlöpande), Av = Avveckling påbörjas

Förband	2008	Förband	2008
Mekaniserad bataljon	V/6	Central transportflygdivision ⁴	V/1
Lätt mekaniserad bataljon	Fu/1, V/1	Regional transportflygdivision	V/2
Luftburen bataljon	V/1	Signalspaningsflygdivision S102B	V/1
Haubitsbataljon	V/1	HKV med stabsförband ⁵	V/1
Artilleribataljon	Fu/1	-(F)HQ med stabsförband	V/1
Luftvärnsbataljon	V/3	IT-försvarförband	V/1
Jägarbataljon	V/1	CERT ⁶	V/1
Underrättelsebataljon	V/1	Specialförband	V/2
Säkerhetsbataljon	Fu/2, V/1	Operativ lednings- och sambandsbataljon	Avv
Artillerilokaliseringsradarkompani	V/1	Taktisk sambandsbataljon	V/1
Ingenjörbataljon	V/2	Telekrigbataljon	V/1
Förbindelsebataljon	V/1	Informationsbataljon	Fu/1
Ammunitionsröjningskompani	V/2	Operativ ledningsteknisk bataljon ⁷	V/1
Militärpoliskompani	V/2	FMTM ⁸	V/1
CBRN-kompani ⁹	V/1	PSYOPS-pluton	U/1
Sjöstridsflottiljledning	V/2	Armé- och amfibiebrigadledning med stabsförband	Avv
Korvettdivision	V/2	Stridsgruppstab med stridsgruppsstabskompani ¹⁰	V/3
Minröjningsdivision	V/2	Operativ underhållsledningsstab	Avv
Ubåtsflottiljledning	V/1	MOVCON ledning	V/1
Ubåt	V/4	MOVCON pluton	V/5
HMS Orion	V/1	Teknisk bataljon	V/1
Amfibiebataljon	V/1	Operativ transportbataljon	V/1
Amfibiebevakningsbåtkompani	V/1	Operativt försörjningskompani	V/2
Sjöinformationsbataljon	V/1	Transportledningsstab	Avv
Marin basbataljon	V/1	Transportledningsgrupper	Avv

⁴ Innehåller två TP 102 (Gulfstream IV) för statsflyget.

⁵ Stabspersonal (F)HQ ingår i HKV/OPE.

⁶ Computer Emergency Response Team.

⁷ Förbandet svarar bl.a. för den tekniska driften av IT-infrastrukturen.

⁸ Försvarsmaktens telenät och markeleförband.

⁹ Chemical Biological Radiological Nuclear

¹⁰ Stridsgruppstab med stabsförband är en rörlig resurs som skall ha förmåga att kunna leda och samordna insatser inom mark-, luft- och sjöarenorna.

Stridsflygdivision	V/4	Trafikkompani	Avv
Helikopterbataljon mark/sjöop	V/1	Logistikbataljon ¹¹	Fu/
Stridslednings- och luftbevakningsbataljon	V/1	Underhållsbataljon	V/2
Ledningsflyggrupp	Fu/1	Tungt transportkompani	V/2
Flygbasbataljon	V/2	Sjukvårdsenhet Role-2	Fu/3
Transportflygdivision Tp 84	V/1	Hemvärnsbataljon	V/60

Tabell 1 *Försvarens insatsorganisation 2008*

---

¹¹ Logistikbataljon utvecklas för logistikstöd, antalet utreds ytterligare. Arvförband är logistikförband som har avvecklats i närtid.

Resultatredovisning

Verksamhetsgrenen 1 Insatser

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är insatser nationellt och internationellt.¹²

Internationella insatser

Under året har uppgifterna lösts väl och mycket positiva omdömen om de svenska insatserna har lämnats från de chefer i insatsområdena för vilka förbanden varit underställda. Dessutom har många nyttiga erfarenheter kommit Försvarsmakten till del.

Under året har planering för en ny marin insats påbörjats. Trots att denna insats ännu inte påbörjats har redan många erfarenheter från planeringen och genomförandet av den marina insatsen i Libanon kunnat omsättas.

En förstärkningsinsats har genomförts under 2008 till Afghanistan (ur 411. mekaniserade skyttekompaniet). Detta har bidragit till att höja effekten i insatsområdet och samtidigt utvecklat förmågan till förstärkningsinsatser.

I Kosovo (KFOR) har en fortsatt reducering av den svenska kontingenten ingående i Multinational Task Force Centre (MNTF C) skett. Förbandet har trots genomförda reduceringar givit god effekt i insatsområdet, där skyttekompaniet och kvarvarande informationsinhämtningsenheter utgjort ett värdefullt tillskott till KFOR.

I Afghanistan (ISAF) har den svenska kontingenten fortsatt upprätthållit ledningsansvaret för Provincial Reconstruction Team Masar-e-Sharif (PRT MeS). Det efterhand försämrade säkerhetsläget i insatsområdet ställer stora krav på Försvarsmaktens förmåga att tillföra funktioner och resurser samt att vid behov ändra uppträdande. Under 2008 har Försvarsmakten i olika anmodesvar lämnat förslag på utökning av det svenska bidraget. Den svenska kontingenten inom ISAF bedöms ge god effekt. Att genomföra gemensamma stabliseringsoperationer tillsammans med Afghan National Security Forces (ANSF) har påtagligt bidragit till att stabilisera och normalisera förhållandena i insatsområdet. Under 2008 har arbetet med det långsiktiga strategiska bedömandet och effektmätning fortsatt. Samverkan med andra i området verkande svenska myndigheter, främst SIDA, har fördjupats.

De nationella flygningarna från Förenade Arabemiraten till Masar-e-Sharif har under året avslutats.

I Bosnien – Hercegovina har det svenska styrkebidraget avvecklats.

---

¹² De förband och andra resurser som genomför insatserna är produkter som före insats redovisas som produkter inom verksamhetsgrenen 2 Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap. När väl sådana förband och resurser avdelas för insatser är det alltså själva insatsen som är produkten, inte förbandet eller resursen.

Det svenska truppbidraget i Tchad har under en sammanlagd tid av ca 6 månader löst uppgifter åt EUFOR i Joint Operations Area (JOA). Förbanden har med sin förmåga avsevärt underlättat för övriga förband inom EUFOR att kunna deployera och lösa sina uppgifter i respektive ansvarsområde. Det svenska truppbidraget var tidigt på plats och har givit en god operativ effekt i insatsområdet genom att kunna lösa ett antal olika uppgifter för ökad handlingsfrihet i EUFOR. Tchadinsatsen har präglats av en mycket utmanande logistik.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att organisation, utrustning och bemanning för utlandsstyrkan i huvudsak har svarat mot de krav och uppgifter som varit aktuella i respektive insatsområde. Det kontinuerligt försämrade säkerhetsläget i norra Afghanistan utgör emellertid en fortsatt stor utmaning när det gäller att hålla jämna steg med en motståndare som genomför kontinuerlig taktikanpassning.

Nationella insatser

Beslutad beredskap har upprätthållits med grundorganisationens resurser i enlighet med författningar och regeringens särskilda beslut för hävdande av den territoriella integriteten. På land har beredskapsstyrkor ständigt funnits avdelade. Sjöterritoriet har övervakats och fartyg har funnits tillgängliga för identifiering och ingripande mot överträdelser av tillträdesbestämmelserna. Frivilliga flygkåren (FFK) har även utnyttjats som stöd för identifiering.

Luftrummet har övervakats med fasta sensorer kompletterade med flygburen radarspanning. Flygplan (rote) med varierande incidentuppgifter har funnits tillgänglig med hög startberedskap valda tider under årets alla dagar. Även transportflyg har funnits tillgängligt med hög startberedskap. På land och till sjöss har enheter m.m. för förstärkning av beredskapen funnits avdelade med 24 timmars beredskap för materiel och 48 timmar för personal. Vidare har helikopterberedskap för räddningstjänst upprätthållits inom ramen för egen militär flygräddning. Därutöver har under året civila resurser utnyttjats för militär flygräddning enligt avtal med Sjöfartsverket.

Ledningsberedskap för tidig insats med grundorganisationens resurser har kontinuerligt upprätthållits. Ledningsorganisationen för insatsledning har omstrukturerats på central nivå med bibehållen ledningsförmåga. Samverkan med polisen och andra myndigheter samt intern utbildning av viss personal har skett med anledning av lagen (2006:343) om stöd vid terrorismbekämpning.

Under året har ett antal nationer kränkt svenskt territorialvatten vid fler tillfällen än föregående år. De kränkningar som skedde under 2008 inträffade både på västkusten och på östkusten. I likhet med föregående år har ett begränsat antal kränkningar av svenskt luftterritorium skett.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan

Sammantaget har de internationella insatserna bidragit till att utveckla Försvarmaktens förmåga att förebygga och hantera kriser i vår omvärld. Förmågan att med kort varsel förstärka pågående insatser har fortsatt prövats och utvecklats. Insatserna i Afghanistan,

Kosovo och Tchad, samt den relativt omfattande mängden så kallade enskilda missioner, har utvecklat förmågan att kunna leda två större och tre mindre insatser. I det sammanhanget förordar dock Försvarmakten en utveckling mot färre men större insatser i syfte att kunna utnyttja tillgängliga resurser mer effektivt ur såväl ett verksamhets- som ett kostnadsperspektiv.

I stort har Försvarmaktens samtliga stridskrafter och funktioner genomfört, eller planerats för, internationell insats under 2008. Detta har bland annat utvecklat förmågan att utöva nationell ledning av internationella insatser med stor förmågebredd. Transportflygdivision Tp 84 har under året nyttjats frekvent inom flera insatser. Regional transportflygdivision Tp 100 har utnyttjats för leave-flygningar till stöd för insatsen i Kosovo. I kombination med verksamheten på flygbasen i Förenade Arabemiraten har detta bidragit till att utveckla den omedelbara förmågan inom transportflyget.

De nationella insatserna som genomförts under året har sammantaget bidragit till att vidmakthålla förmågan att hävda Sveriges territoriella integritet. Förmågan att upptäcka kränkningar i luften och till sjöss har vidmakthållits i och med de insatser som genomförts för att identifiera och avvisa sådana kränkningar. Inom ramen för de nationella insatserna har Försvarmaktens förmåga att samverka med andra myndigheter och organisationer vidmakthållits.

Verksamhetsgrenen 2 Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är krigsförband i varierande grad av beredskap. Av insatsorganisationens krigsförband har krigsförband i nedanstående tabeller omsatts helt eller delvis genom grundutbildning under året.

Försvarsmaktens målsättningar för utbildningsverksamheten uttrycks i en femgradig skala PersQ 1 till 5. Ett normalt år är målsättningarna PersQ 4.

Arméförband

Arméförbanden har löst sina uppgifter enligt nedanstående tabell med angiven målsättning, PersQ2. Generellt har verksamhet inom utvecklingsområdet fått stå tillbaka till förmån för grundutbildning av årsklassen vilket varit en medveten prioritering.

Utbildningsåret 2008 kan delas in i två delar, där den ena delen har bestått av att genomföra och slutföra utbildning med värnpliktiga under termin ett och två och den andra delen har bestått av att genomföra NBG beredskap med anställda förband samt upprätthålla nationell strategisk reserv med ett anställt mekaniserat skyttekompani.

Förbandsutbildningen under termin 1 och 2 har präglats av under 2007 beslutade neddragningar. Utbildningen har bedrivits mot lägst PersQ2 i kompani vilket bland annat inneburit att inga gemensamma övningar har genomförts. Förbanden har i allt väsentligt uppnått de ställda produktionsmålsättningarna (PersQ2).

Målsättningen PersQ2 innebär begränsningar i främst följande avseenden:

- Begränsad förmåga till strid i mörker
- Begränsad förmåga till strid i bataljons ram (samordning av flera kompanier)
- Förmåga att verka i subarktisk miljö.

Förbanden Ing 2, SWEDEC och 4.sjöstriflj har under året, genom ett roterande ansvar, svarat för att upprätthålla IEDD/EOD förmåga till den svenska kontingenten i Afghanistan.

Under 1:a halvåret 2008 upprätthölls beredskap med NBG. Beredskapsperioden har präglats av ett bra resultat. Inledningsvis krävdes ett visst återtagande för att förbanden skulle uppnå ställda målsättningar (lägst PersQ4) varefter stridgruppen vidmakthölls under våren 2008. Vid beredskapsperiodens slut avrustades huvuddelen av ingående förband. De förband som inte avrustades utgjorde stomme i KS 18 och FS 16 samt KS 19 och FS 17.

Arméförbanden har under året erhållit leverans av 78 skyddade patrullbilar RG 32 (av 200 stycken beställda), 50 stycken bandvagn 309, inledande leveranser av pansarskott

NLAW (robot 57), dokumentationsutrustning och bildförstärkare, finkaliberammunition och handgranater, indikeringsinstrument till CBRN-förband och C-skyddsdräkter m.m.

Produktgruppen Arméförband uppvisar under året ett relativt stort underutnyttjande av tilldelade medel. Förbanden redovisar överlag goda erfarenheter av genomförda regionala och lokala kostnadseffektiva samövningar, även om dessa inte bidragit nämnvärt till förmågan att verka i bataljons eller högre förbands ram.

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning/ övrigt
12. lätta mekaniserad bataljonen	Kungsängen	Stab-/Underhållsenheter, två lätta mekskyttekompanier.	Målsättningen är uppnådd.
14. säkerhetsbataljonen	Kungsängen	Reducerad insatsledning och en säkerhetsskvadron	Målsättningen är uppnådd.
16. militärpolis-kompaniet	Kungsängen	Militärpolis-kompani (förstärkt).	Målsättningen är uppnådd.
191. mekaniserade bataljonen	Boden	Stabs- och granatkastarkompani, två mekaniserade skyttekompanier 90, stridsvagnskompani och reducerat mekaniserat trosskompani	Målsättningen är uppnådd.
193. jägarbataljonen	Arvidsjaur	Två jägarskvadroner	Målsättningen är uppnådd.
223. ingkomp	Boden	Ingenjörkompani (förstärkt)	Målsättningen är uppnådd.
31. luftburna bataljonen	Karlsborg	Lednings- och underhållsskvadron, luftburen skvadron och luftburen understödsskvadron.	Målsättningen är uppnådd.
32. underrättelsebataljonen	Karlsborg	Underrättelsekompani, UAV-skvadron (reducerad) och fallskärmsjägarskvadron	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.
42. mekbat	Skövde	Stabs- och granatkastarkompani, två mekaniserade skyttekompanier 90, stridsvagnskompani och mekaniserat trosskompani	Målsättningen är uppnådd.
72. mekbat	Skövde	Stabs- och granatkastarkompani, mekaniserade skyttekompani 90, stridsvagnskompani	Målsättningen är uppnådd.
91. haubitsbataljonen 77 B	Boden	Reducerat stabskompani, två haubitskompanier och trosskompani	Målsättningen är uppnådd.
93. artilleriradar-kompani	Boden	Artilleriradarpluton och CAS	Målsättningen är uppnådd.
62. luftvärnsbataljonen	Halmstad	Ledningskompani, robot 97 kompani, robot 70 kompani och logistikkompani	Målsättningen är uppnådd.
22. ingenjörbataljonen CS	Eksjö	Reducerat lednings- och trosskompani, ingenjörskompani, väg- och brokompani	Målsättningen är uppnådd.
1. CBRN-komp	Umeå	Indikeringskompani	Målsättningen är uppnådd.

Marinförband

Utbildning av fartygsbesättningar har slutförts till fastställda produktionsmål PersQ2 kompani/division. Sammantaget är resultatet bättre än förväntat mot bakgrund av genomförda insatser, bl a i Tchad, låg personalrörlighet på fartygen samt den relativt höga andelen av anställda officerare. Årets begränsade övningsverksamhet har till del uppvägs av insatsuppgifter internationellt. Personalläget är fortfarande ansträngt för de marina förbanden.

Förbanden har inriktats mot att prioritera förmågan på kompani- och fartygsnivå.

Sjöstridskrafterna har påbörjat steget mot ett förändrat personalförsörjningssystem. Med mycket gott resultat rekryterades sjömän till 2 korvetter, 1 minröjningsfartyg samt 1 ubåt med målsättningen att ersätta värnpliktiga och på så sätt öka tillgängligheten av kompetenta insatsförband.

Till marinen har under 2008 bland annat levererats två skolfartyg samt ett minröjningsfartyg typ KOSTER.

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning / övrigt
1.ubåtsflottiljen	Karlskrona	Ledning, ubåtsräddningsfartyg, underhållsgrupp, ubåtsbesättningar för typ GOTLAND och SÖDERMANLAND samt signalspaningsfartyg.	Målsättningen är uppnådd
3.ytstridsflottiljen	Karlskrona	Flottiljledning, korvettdivision, minröjningdivision, stödfartyg med lag och EOD-grupp sjö.	Målsättningen är uppnådd
4.sjöstridsflottiljen	Muskö	Flottiljledning, korvettdivision, minröjningdivision, stödfartyg med lag och EOD-grupp sjö.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd
2.amfibiebataljonen	Berga	Genomfört utbildning termin 2	Målsättningen är uppnådd
Sjöinformationsbataljon	Karlskrona	Genomfört utbildning termin 1 och 2	Målsättningen är uppnådd. SSK Härnösand avvecklat.
Marin basbataljon	Karlskrona	Genomfört bevaknings- och underhållsverksamhet	Målsättningen är uppnådd

Flygvapenförband

Huvuddelen av de lågt ställda målsättningarna (i huvudsak PersQ2) har uppnåtts. De delar som haft produktionsstörningar är spaningskapsel (SPK) på grunda av tekniska problem samt begränsad tillgänglighet på LDP (laserpod) på grund av för få enheter relativt efterfrågade kapacitet. Årets låga flygtidstilldelning har inte påverkat insatskraven på kort sikt, däremot är återväxt och grundutbildning kraftigt försenad.

Uppbyggnaden av strategisk samt begränsad taktisk fotospaning har genomförts under året. Den har dock omfattats av stora friktioner avseende spaningskapseln. Förmågan Close Air Support har utvecklats under året, liksom utvecklingen av lufttankningsförmågan med JAS 39/ TP 84.

Under året har det varit leveransförseningar av nya och modifierade helikoptrar, vilket påverkat helikopterflottiljens planering. HKP14 flygning och utbildning har under delar av året varit stoppad. Införandet av HKP10B är fortsatt försenat vilket sannolikt innebär insats tidigast kv 1 2011.

Trots utbildning under året finns ett stort behov av utbildning av besättningar till transportflyg Tp 84 för att upprätthålla den taktiska flygtransportförmågan på nuvarande nivå.

Incidentberedskap luft har hållits och stridsledning har genomförts.

Rekryteringen till HAW C-17 (Heavy Airlift Wing) i Papa, Ungern har påverkat transport- och specialflygheten då många kompetenser hämtats från organisationen.

Värnpliktsutbildningen har genomförts med tidigare lagd uttryckning och låga krav.

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning / övrigt
171. stridsflygdivisionen	Ronneby	Divisionen har utbildats och vidmakthållit förmågan.	Hälften av divisionen utbildades mot en högre målsättning, och denna målsättning är inte helt uppnådd. Den andra halvan, som vidmakthållits mot lägre krav, har uppnått målen.
172. stridsflygdivisionen	Ronneby	Divisionen har vidmakthållit förmågan.	Målsättningen är uppnådd.
211. stridsflygdivisionen	Luleå	Divisionen har utbildats och vidmakthållit förmågan.	Målsättningen är uppnådd.
212. stridsflygdivisionen	Luleå	Hela divisionen har vidmakthållit förmågan.	Målsättningen är uppnådd.
162.stridsledningsbataljonen 04	Uppsala	Ett sensorkompani har utbildats.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd (med inriktning mot kommande stridsledningsbataljon).
163.signalspaningsflygdivisionen S102B	Såtenäs (Malmslätt)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan.	Målsättningen är uppnådd.
172.flygbas-bataljonen 04	Ronneby	Ett insatskompani och en flygbasjägerpluton.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.
218.flygbas-bataljonen 04	Luleå	Ett insatskompani.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.
71.transportflygdivisionen Tp 84	Såtenäs	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd. Insatser har genomförts från basering i Förenade Arabemiraten. Deltagit även i Tchad.
165.transportflygdivisionen Tp 102	Såtenäs (Stockholm)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.
171.transportflygdivisionen Tp 100	Såtenäs (Ronneby)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.

212.regionala transportflygdivisionen Tp 100	Såtenäs (Luleå)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan.	Målsättningen är i allt väsentligt uppnådd.
Helikopter-bataljonen	Lin-köping (Malm-slätt, Luleå, Kvarn, Såtenäs, Ronneby)	Utbildning till HKP14 och HKP15, ett insatskompani har utbildats. Vidmakthålla förmåga HKP4, 9 och 10A.	Målsättningen avseende utbildning av personal till HKP14 och 15 är till del uppnådd. HKP4B levererad. HKP10B leveransförsening.

Lednings- och underrättelseförband

Verksamheten har under året i stort genomförts enligt plan, med tyngdpunkt på NBG 08. Året har präglats av ekonomiska neddragningar och ansträngt personalläge.

Målen PersQ 2 för grundutbildning av insatsförband och PersQ 4 för internationella insatser bedöms i huvudsak uppnått. Kritiskt för att uppnå målen var materiel för utbildning av instruktörer på ledningsmateriel och system vid LedS inför utbildningen av NBG11 samt materielbrister vid grundutbildning på bataljonsnivå under höstens utbildningsomgång (T2).

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning / övrigt
11. Operativa ledningsbataljonen	Enköping	Reducerad operativ radiolänkpluton, två vakt- och eskortplutoner.	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
12. Taktiska sambandsbataljonen	Enköping	Reducerat taktiskt sambandskompani.	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
13. Telekrigsbataljonen	Enköping	Telekrigspluton, närskyddspluton.	Målsättningen är inte helt uppnådd på grund av befäls- och materielbrist.
1. stridsgruppsstabskompani	Enköping	Stridsgruppsstabskompani.	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
Försvarsmaktens telenät- och markteleförband	Örebro	Förbandet gentemot insatsorganisationen. Stöd har lämnats till försvarsmaktsgemensamma övningar och till Högkvarteret avseende omgrupperingen till Stockholm från Uppsala och omgruppering inom Stockholm.	Målsättningen är inte helt uppnådd på grund av vakanser och nedskärningar inom utbildningsområdet. En fältövning har genomförts under året med deltagare ur förbandet och Högkvarteret.
HKV med stabsförband	Stockholm		Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
(F)HQ med stabsförband	Enköping		Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
15. PSYOPS-plutonen	Enköping		Under utveckling. Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.

Logistikförband

Logistikförbanden har i huvudsak uppnått målen PersQ 2 för GU- förband13 och PersQ 4 för förband till internationella insatser.

Motorskola vid TrängR och teknikhus vid FMTS är planerade sedan flera år tillbaka men nybyggnation har inte påbörjats. Kvalitén på utbildningen försämras gradvis.

FMTS har genomfört utbildning av JAS-tekniker till Sydafrika, Ungern och Tjeckien under första halvåret.

FömedC har erhållit tillfälligt verksamhetstillstånd för flygmedicinska antagningsundersökningar. Verksamheten bedrivs vid utbildningssektionen i Linköping. Arbetet med att utarbeta en medicinsk insatspool (MedInPool) har påbörjats. Tre läkare ur MedInPool har genomfört kortare rotationer i Afghanistan och startade utbildning i Sydafrika senhösten 2008.

Avvecklingen av NBG 08, främst återställande av materiel till anbefalld status och beredskap, har inte avslutats 2008.

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning / övrigt
1. stridsvagns-transportkompaniet	Kungsängen, Boden, Skövde, Revingehed	Stridsvagnstransportpluton på respektive ort; Kungsängen, Boden, Skövde och Revingehed.	Målsättningen är uppnådd.
2. MOVCON-pluton	Skövde	MOVCON-pluton	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
22. underhållsbataljonen	Skövde	Utbilda och vidmakthåll personal till underhållsbataljon	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.
Tekniska bataljonerna	Halmstad	Utbilda och vidmakthåll personal till teknisk bataljon	Målsättningen är uppnådd.

Nationella skyddsstyrkor

Verksamheten har kraftsamlats till att uppfylla de begränsade målsättningar som angetts avseende förbandsutbildning och därtill kopplad försöksverksamhet, "Hemvärnsvecka". Att uppfylla avtal, med övningskvalitet på lägsta nivå har varit en grundförutsättning i planeringen. Stora reduceringar i HvSS kursverksamhet har begränsat möjligheter till kompetensutveckling av chefer och personal i nyckelbefattningar. Detta innebär sammantaget ett omfattande återtagandebehov.

Metodförsöken med ett nytt utbildningssystem "KFÖ-modell" har fullföljts under året med godtagbart resultat. Försök med tre månaders direktutbildning, för placering i de nationella skyddsstyrkorna, har fortsatt under 2008 vid K3 (Örebro/Värmlandsgruppen) och I 19 (Västernorrlandsgruppen). Resultatet har varit mycket bra och soldaterna har varit mycket engagerade och motiverade.

¹³ Grundutbildning vid förband skola och centra.

Övningar i bataljon- och kompaniram har inte kunnat genomföras i tillräcklig omfattning då övningsverksamheten i huvudsak har genomförts i plutonsenheter. Däremot har ett ökat antal övningar genomförts i bebyggelse. Förbanden har rekryterat ca 1200 nya hemvärnsmän, vilket understiger antalet rekryterade under 2007. De reducerade resurserna för rekrytering har bidragit till ett sämre resultat än tidigare år. Stöd till frivilligorganisationerna under 2008 har genomförts i begränsad omfattning. De kurser som genomförts har dock gett ett kvalitativt bra resultat.

Krigsförband	Ort	Delar som har utbildats under 2008	Resultat av utbildning/ övrigt
60 hemvärnsbataljoner och 27 hemvärnsinsatskompaniledningar	Revingehed, Växjö, Halmstad, Göteborg, Skredsvik, Skövde, Eksjö, Linköping, Örebro, Gotland, Strängnäs, Haninge, Enköping, Stockholm, Gävle, Falun, Umeå, Östersund, Härnösand, Boden, Kiruna, Karlskrona	Olika delar ingående i hemvärnsbataljonerna. Målsättning för året var att utbilda plutoner till nivå 2 av 5, och att nå 75 % avtalsuppfyllnad. Vidare var målsättningen att kraftsamla utbildningen till väpnad strid i plutons ram.	Målsättningen i allt väsentligt uppnådd.

Den nordiska stridsgruppen (Nordic Battlegroup 08)

Allmänt

Den nordiska stridsgruppen (NBG) var en multinationell föridentifierad styrka som kunde utgöra snabbinsatsstyrka enligt EU:s s.k. Battlegroupkoncept. Fem länder lämnade trupp- och materielbidrag till stridsgruppen; Estland cirka 50 personer, Finland cirka 220 personer, Irland cirka 80 personer, Norge cirka 150 personer och Sverige cirka 2 350 personer. Styrkan utbildades och övades under hösten 2007.

Arbetet med att organisera den nordiska stridsgruppen (NBG) hade ett starkt fokus i verksamheten vid ett antal förband, skolor och centrum under 2008. Den har även fortsatt varit en motor i reformeringen av Försvarsmakten. NBG präglades av mycket välutbildad personal med eldkraftig och avancerad materiel.

Genomförd verksamhet och resultat

Snabbinsatsstyrkan (enligt EU BG koncept) Nordic Battlegroup (NBG) har genomfört beredskap från 2008-01-01 till och med 2008-06-30.

Inledningsvis genomfördes kompletterande utbildning och samövning, främst avseende logistik- och sjukvårdstjänst. Ett beslut om insats i början av beredskapsperioden hade sannolikt krävt en taktikanpassning vid insats i den högre konfliktnivån. Detta hade dock inte påverkat möjligheten att genomföra en insats enligt EU BG koncept. Ovanstående kompletteringar var genomförda före mars 2008.

Många enheter avslutade sin beredskap med mycket hög förbandsanda och duglighet trots brister i materielförsörjningen och den tidigarelagda uppsägningen av beredskaps-soldaterna. Med hänsyn tagen till ovan nämnda är det uppnådda resultatet PersQ 4-5 och att budget har innehållits ett bra resultat. Vidare har NBG utgjort en katalysator i Försvarets förändringsarbete mot ett mer insatsberett försvar.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan (effekter)

Verksamhetsgrenens produkter är krigsförband, vars inneboende kapacitet tillsammans utgör Försvarets samlade operativa förmåga. Som redovisats i tabellverken ovan har Försvarets utbildnings- och övningsverksamhet i allt väsentligt nått de lågt satta målen för 2008 (PersQ 2). Det som främst avviker är de konsekvenser som leveransförseningar inom helikoptersystemet innebär. Helikopterresurser är vitala komponenter för exempelvis transporter, operationssäkerhet och MEDEVAC¹⁴ i de koncept som Försvarets använder vid nationella och internationella insatser.

Hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationernas geografiska utspridning över Sverige och de utbildningar som genomförs i deras regi bidrar till att militära resurser i stor mängd finns tillgängliga med oftast mycket korta insatstider. Detta bidrar positivt till Försvarets förmåga till att exempelvis skydda och bevaka objekt på platser spridda över Sverige. Hemvärnets resurser och höga tillgänglighet bidrar även mycket positivt till Försvarets förmåga att lämna stöd till samhället vid svåra påfrestningar i nuvarande omvärldsläge.

Försvarets årliga utbildningar och övningar syftar till att skapa resurser med förmåga som främst ska svara mot de behov som regeringen formulerar. Verksamheten bedrivs och optimeras utifrån nuvarande omvärldsläge och dess behov. Det gör att förmåga att verka i större och mer komplexa militära operationer med sammansatta förband, på bataljons- eller brigadnivå, för tillfället har fått stå tillbaka till förmån för mindre s.k. modulära enheter med hög grad av interoperabilitet som är lämpade och efterfrågade för fredsfrämjande operationer internationellt.

---

¹⁴ MEDEVAC - Medical evacuation, evakuering av personer med medicinska behov,

Verksamhetsgrenen 3 Utveckling

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgren 3 omfattar produktgrupp 10 Forskning och teknikutveckling samt studier och produktgrupp 11 Materiel- och organisationsutveckling. Den sammantagna verksamheten kan ses som ett antal länkar i utvecklingskedjan från forskning och teknikutveckling via studier, konceptutveckling och experiment till organisations- och metodförsök eller materielförsök och -utveckling. Resultaten avtappas löpande till insats och produktion.

Forskning och teknikutveckling samt studier, produktgrupp 10, finansieras till övervägande del ur anslaget 6.3. Trots en reduktion avseende FoT på 185 miljoner kronor relativt 2007 var den totala ekonomiska nivån något högre 2008. Anledningen är att verksamhet och tillhörande medel från anslag 6.1 tillförts anslaget 6.3. Under inledningen av verksamhetsåret beslöts om ytterligare reduktion av anslag 6.3 då en utgiftsbegränsning på 100 miljoner infördes. Det innebär att den totala reduktionen för 2008 blev 285 miljoner kronor.

Verksamheten har fått ett allt tydligare fokus mot leverans och resultatöverföring till insatsorganisationen. Under 2008 levererades resultat och kunskap till förband och materielförsörjningsprocessen, vilket ger effekt på såväl kort som lång sikt och är resultatet av tidigare investeringar gjorda inom forskning och teknikutveckling.

Exempel på FoT-aktiviteter med överföring till insatsorganisationen under 2008 är bl.a. att metoder för identifiering och analys av B- och C-agens¹⁵ har utvecklats och implementerats i Försvarmaktens mobila analyslaboratorier. Vidare har kompetens och kunskap om hot och hotutveckling överförts till Ag C-IED¹⁶. Dessutom har resultat från forskning angående praktisk team-sammansättning införts på P7 och I19, vilket skapar effektivare arbetslag genom högre utbildningseffektivitet, operativ effekt och lägre avgångar.

Direktstödet till internationella insatser har ökat genom kunskaps- och resultatöverföring till insatsverksamheten. Grunden för detta stöd utgörs av de kunskaper som byggts upp över tiden. Under 2008 lämnades inom ramen för FoT exempelvis systemstöd till telekrigstroppen på plats i Afghanistan. Stöd lämnades också angående förstärkt skydd av fordon i Afghanistan.

Försvarmaktens medverkan i det nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP, har fortsatt bidra till en ökad civil-militär ”dual-use” för statligt satsade FoU-medel.

Under 2008 har arbetet fortsatt med att generellt förbättra resultatöverföringen till insatsorganisationen. En viktig del i detta är arbetet med att ominrikta demonstrator-

---

¹⁵ Biologiska och kemiska påverkande faktorer. Här avses biologiska och kemiska stridsmedel.

¹⁶ Ag-CIED - Arbetsgrupp Counter Improvised Explosive Device.

programmet, som har bestått av projekt som varat i 3-6 år och som karakteriserats av att ha ett materielfokus. I och med ominriktningen, som har som huvudsyfte att snabbare nyttiggöra de mest lovande forsknings- och teknikutvecklingsresultaten och transferera (lyfta) dessa mot användning inom insatsorganisationen, införs istället ett Forsknings- och teknologitransferprogram. Programmet kommer också att omfatta humanrelaterade frågeställningar.

Studier har genomförts för att lösa kunskapsbehov för perspektivplaneringen och för aktuella arenor som mark, sjö, luft, ledning och information samt logistikområdet. Resultaten av studierna har gett efterfrågat beslutsunderlag för olika behov och frågeställningar. Studien Graderad verkan ger förslag till efterfrågad förmågeutveckling på markarenan. Resultat ur studien Framtida manöverförband har gett viktiga operativa ingångsvärden till kommande markstridsreglemente och har även direkt kunnat nyttjas i Försvarens underlag till regeringen januari 2009. Studien Framtida underrättelseförmåga har gett resultat som kan bidra till ökad operativ effekt för våra underrättelseförband. Studien Verkan från luftarenan har bl.a. givit prioriteringsunderlag för effekt-höjande åtgärder inom flygsystemet. För utveckling av expeditionär operativ förmåga genomfördes en förstudie som grund för nu uppstartad huvudstudie.

Försvarens enhet för konceptutveckling och experiment, FMKE, med lokalisering i Enköping, organiserades 2008-01-01 som en del av Ledningsstabens utvecklingsavdelning. FMKE utvecklingsverksamhet präglas av ett resultat- och leveransperspektiv. Enheten ska utifrån gjorda erfarenheter från bl.a. tidigare utvecklingsprojekt, försvarsmaktssamordnat vidareutveckla Försvarens behov av koncept för insatsförmågor på militärstrategisk, operativ och högre taktisk nivå. För FMKE utvecklingsverksamhet används den s.k. CD&E metoden (Concept Development and Experimentation) innebärande att en strukturerad långsiktig utveckling samt prov och försök genomförs baserat på vetenskapliga metoder. Detta arbetssätt möjliggör en behovsstyrd och förmågedriven utveckling, vilket innebär att verksamheten fokuseras på leveranser till stöd för militär förmåga att genomföra insatser. Dessutom ska tidiga vinningar, som är omedelbart användbara, kunna överföras till insatsorganisationen i snabbare takt än vad som tidigare varit möjligt.

Produktgrupp 11 omfattar produkterna organisations-, metod- och materielutveckling för arméförband, marinförband, flygvapenförband, lednings- och underrättelseförband, logistikförband samt för insatsorganisationen gemensamt. Här utgör samordning av arena- och funktionsvisa utvecklingsplaner en viktig del. Avseende Organisations- och metodutveckling så har ett antal Målsättningsdokument (TOEM, TTEM) för olika förbandstyper fastställts under året. Avseende Materielutveckling och Materielförsök har ett antal försök genomförts. Exempel på områden är utveckling av soldatfunktionen (markstridssoldat MARKUS), IEDD¹⁷-fordon, precisionsbekämpningssystem markmål och spaningskapsel för JAS 39 samt nytt trängfartyg för basbataljon.

---

¹⁷ IEDD – Improved Explosive Device Disposal

Verksamhet av gemensam karaktär inom VG 3

En omfattande verksamhet har genomförts avseende internationell samverkan inom EU EDA¹⁸, LOI¹⁹ NATO m. fl. multilaterala organisationer. Fortsatt medverkan i EDA program kring Force Protection kan särskilt framhållas. Vidare så har inom ramen för EU-samarbetet bl.a. arbete med EU interoperabilitetsstudie påbörjats och en prioritering av EDAs förmågeutveckling genomförts. Annan verksamhet av särskild betydelse är Nato PFP samarbetet avseende Nato Committee for Standardisation (NCS) samt beredning av underlag till regeringsbeslut avseende nya partnerskapsmål. I enlighet med regeringens uppdrag kring prioritering av den internationella verksamheten (SR40) så har en kartläggning av alla multi- och bilaterala samarbeten skett. Metod och tidsplan för prioritering har definierats men verksamheten kan inte påbörjas förrän innebörden av den försvarspolitiska inriktningspropositionen har lagts.

Dessutom har verksamhet inriktats och genomförts inom ramen för utvecklingssamarbeten inom NATO PFP, EU, multilateralt i övrigt samt bilateralt med främst USA.

Under året genomfördes en möjlighetsstudie inom det nordiska samarbetet Nordsup, som avrapporterades till regeringen i juni. Ett av sex områden benämns Analys & Utveckling, med Sverige som huvudansvariga för analysfasen. I detta område ingår FoT, studier och konceptutveckling och tio av områdets aktiviteter fördes upp på den gemensamma lista som utgjorde basen för det nordiska MoU som undertecknades i november.

Verksamheten inom MNE 5 (Multi National Experiment) slutfördes under 2008 med många viktiga resultat för insatsorganisationen. För en utförligare beskrivning av MNE-verksamheten hänvisas till den särskilda återrapporteringen som återfinns i bilaga 5 punkt 52.

Under 2008 har Försvarsmakten ändrat strategi och metod avseende den tidigare NBF²⁰-satsningen. Begreppet NBF kommer inte längre att användas. Sverige ska följa den internationella utvecklingen (NNEC²¹) samt implementera resultat av tidigare NBF verksamhet.

VIKING 08 har genomförts med mycket bra resultat. Ett stort antal länder och organisationer har medverkat inom ramen för begreppet Comprehensive Approach. Samarbetet med Folke Bernadotte Akademin har utvecklats under året.

På regeringens uppdrag har Försvarsmakten slutfört omfattande förhandlingar samt planeringsarbete avseende Sveriges deltagande i SAC²² (C 17) samarbetet. Ett sk Letter of

---

¹⁸ EDA – European Defence Agency.

¹⁹ LOI – Letter of Intent – sexnationerssamarbetet inom försvarssektorn mellan Frankrike, Italien, Tyskland, Spanien, Storbritannien och Sverige.

²⁰ NBF – NätverksBaserat Försvar.

²¹ NNEC – Nato Network Enabled Capability.

²² SAC - Strategic Airlift Capability

confirmation för Strategic Airlift Capability undertecknades 23 september 2008. En Heavy Airlift Wing etablerades på PAPA air base i Ungern.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan (effekter)

FoU-verksamheten ger en kompetensbredd som är avgörande för Försvarens förmåga till utveckling och förändring samt är direkt kopplad till förmågebredden. Utvecklingsverksamheten inom Försvarens genomgår för närvarande en stor förändring. Från att tidigare varit inriktad och fokuserad mot att skapa långsiktig handlingsfrihet så omdiriktas verksamheten nu mot att i första hand stödja den fortsatta transformationen av Försvarens samt att mer direkt stödja insatsorganisationen. Forsknings- och teknologitransferprogrammet utgör ett exempel på denna förändring.

Leveranser och resultat från FoU-verksamheten är genomgående av hög kvalitet. Inom flera områden håller forskningen internationell toppkvalitet och möjliggör därmed ett viktigt informations- och kunskapsutbyte med andra länder och organisationer. Det internationella samarbetet, såväl bi- som multilateralt, fortsätter att öka i betydelse samtidigt som dess omfattning behöver prioriteras hårdare av resursskäl.

FMKE har under året genomfört ett antal såväl nationella som internationella övningar och experiment. Dessa har bidragit till ökad operativ förmåga att verka i en multinationell och multifunktionell ledningsmiljö. Stor vikt har lagts vid ökad förmåga inom området effektbaserat förhållningssätt (EBAO) vid multifunktionell (Comprehensive Approach) planering av internationella operationer i samband med hanterande av kriser i vår omvärld. MNE och det experiment som genomfördes inom ramen för övningen VIKING 08 bör särskilt framhållas. Under detta experiment testades metoder för operativ planläggning i en multinationell och multifunktionell miljö, baserat på Försvarens effektbaserade filosofi och metod. Planeringen understöddes av bland annat en utvidgad underrättelsefunktion, integrerad med kunskaps- och informationshantering. I experimentet ingick bland annat nyckelpersonal ur det Force Headquarter ((F)HQ) som är avsett för den kommande nordiska stridsgruppen (NBG 11) vilka därmed erhållit stöd inom ramen för egen förmågeuppbyggnad.

Verksamhetsgrenen 4 Övrigt

Den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsgrenen är styrd av författningar. De specifika uppgifterna att lämna exportstöd till försvarsindustrin i Sverige samt att medverka i den statsceremoniella verksamheten med bl.a. högvakt m.m. regleras i Försvarsmaktens instruktion.

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är tjänster inom olika områden som inte faller inom de andra verksamhetsgrenarna.

Exportstödet till FMV i samband med försäljningen av JAS 39 till Tjeckien, Ungern och Sydafrika har genomförts på ett bra sätt. Exportstöd till FMV mot Brasilien, Schweiz, Norge, Rumänien och Indien avseende JAS 39 har genomförts under året. Exportstöd till FMV i samband med försäljning av ubåtar till Royal Singapore Navy (RSN) har genomförts under året genom att utbildning av officerare från RSN utbildas i Karlskrona för sedan kunna utgöra besättningar på de sålda ubåtarna. Utöver detta kommer stöd att lämnas i samband med provturskommando.

Projekt ITÖ (Internationell test- och övningsverksamhet) har nått 2008 års mål. Projektuppdraget avrapporterades till regeringen under juni. Under 2008 genomfördes bland annat ITÖ med danska och norska pansarförband i Skåne. Tjeckiska försvaret genomförde skjutningar med luftvärnsrobotar i Halmstad. Kurser med utländska elever har genomförts vid förbanden i Boden, Arvidsjaur och i Eksjö. Det första MOU (inomprojekt ITÖ) avseende utbildning mm har tecknats med Nederländerna och förberedelser för en bataljonsövning under vintern 2010 pågår. Cirka tio olika förfrågningar och kontakter angående eventuella framtida ITÖ verksamhet är under behandling.

Högvakt har genomförts av såväl grundutbildningsförband som enheter ur hemvärnet med bra resultat. På grund av avsaknad av värnpliktiga under senare delen av 2008, med anledning av det nya utbildningssystemet och en tidigarelagd uttryckning, har högvakt genomförts av anställda soldater.

Försvarsmaktens musikkårer (såväl värnpliktiga, som anställda kårer och hemvärnsmusikkårer) har genomfört spelningar och uppträdanden enligt plan. Frivilligutbildning bl.a. ungdomsläger har genomförts enligt ställda uppdrag med bra resultat. Försvarsmakten har genomfört åtta transiteringar (eskort) av förband eller materiel genom Sverige till tredje land.

Verksamhetsgrenen 5 Fredsfrämjande insatser*Verksamhetsgrenens produkter*

Försvarmakten har rekryterat, utbildat och utrustat den personal som regeringen beslutat ställa till förfogande för internationell freds-, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet samt genomfört de insatser som regeringen beslutat om. Försvarmakten har med kort varsel ställt personal till förfogande för insatser enligt följande.

Insatsområde	Försvarmaktens bidrag under 2008
Afrika	
FN:s insats i Demokratiska Republiken Kongo, MONUC	2 stabsoff, 3 milobs
FN:s insats i Etiopien-Eritrea, UNMEE	3 milobs
FN:s insats i Sudan, UNMIS	2 stabsoff, 3 milobs
FN:s och AU:s insats i Darfur, Sudan, UNAMID	1 stabsoff
FN:s insats i Tchad/CAR, MINURCAT	1 samverkansoff
AU:s insats i Sudan, AMIS	2 milobs
EU:s SSR ²³ -insats i Demokratiska Republiken Kongo, EUSEC DRC	1 rådgivare
Asien	
FN:s insats i Afghanistan, UNAMA	1 milobs
FN:s militära observatörsgrupp i Indien-Pakistan, UNMOGIP	1 stabsoff, 5 milobs 1 medical ass
FN:s insats i Nepal, UNMIN	3 rådgivare
Övervakningsinsatsen i Korea, NNSC	5 delegater
Europa	
FN:s observatörsinsats i Georgien, UNOMIG	3 milobs
EU:s övervakningsinsats på Balkan, EUMM	1 milobs
OSSE:s övervakningsinsats i Georgien	1 milobs
SSR-stöd i Kosovo	1 rådgivare, 1 stabsoff och ekonomiskt bidrag
Mellanöstern	
FN:s övervakningsinsats i Libanon, samverkanskontoret i Tel Aviv, UNIFIL (personal ej insatt)	1 chef, 1 assistent, 1 chaufför
FN:s kommission för stilleståndsövervakning i Palestina, UNTSO	1 stabsoff, 6 milobs

Erfarenheter från 2008

Stödet med personella resurser bedöms generellt ha givit ett bra resultat för mottagarna och Försvarmakten. Verksamheten har givit möjligheter till svensk insyn och möjligheter till påverkan. Insatser med fler än en person bör eftersträvas utifrån ett säkerhets- och skyddsperspektiv. Verksamhet har genomförts i samverkan med övriga berörda myndigheter. Denna samverkan har framför allt medfört att en förbättrad lägesbild över övriga myndigheters deltagande i internationella insatser har erhållits. Ytterligare möjligheter till stärkt samordning av nationella resurser inom verksamhetsgrenen har identifierats.

Ekonomiska bidrag, särskilt inom ramen för SSR-verksamhet, bedöms som svåra att utvärdera och bör därför övervägas noga i relation till önskvärda effekter.

Genomförandet av insatserna har beaktat bl.a. FN:s resolution 1325. Möjligheter till fortsatt utveckling av jämställdhetsarbetet föreligger, främst avseende rekrytering av svensk kvinnlig personal till olika insatser inom verksamhetsgrenen.

Behov av utveckling av arbetsformerna mellan Försvarmakten och administrationen vid Förenta Nationerna i New York har identifierats främst avseende uppföljning av Försvarmaktens ekonomiska återkrav och personalärenden. Försvarmakten avser återkomma under 2009 i detta ärende.

Verksamhetsgrenen 6 Stöd till samhället

Verksamhetsgrenens produkter

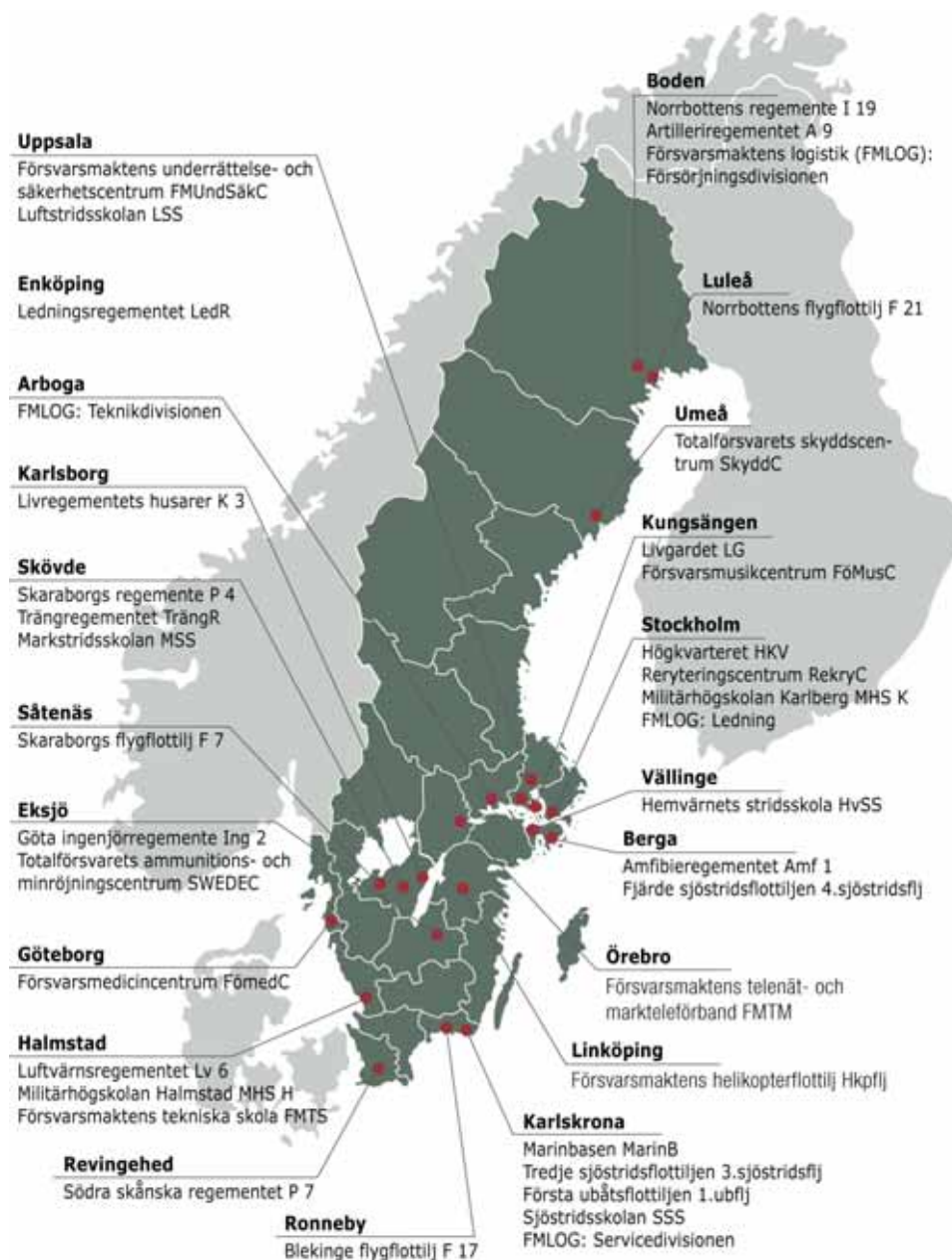
Verksamhetens produkter är främst stöd till det civila samhället i fredstid inom ramen för olika författningar. Stödet är en relativt omfattande del av Försvarmaktens nationella verksamhet.

Sammanfattningsvis har 115 insatser gjorts enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor 289 insatser har gjorts enligt förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet. Försvarmakten har vid fyra tillfällen lämnat stöd avseende röjning av gamla minor och andra vapeneffekter till sjöss. Dessutom har Försvarmakten genomfört sex stödinsatser med lufttransporter av svårt sjuka barn som stöd till Karolinska sjukhuset. Generellt har nationella insatser minskat gentemot föregående år med undantag av ett ökat stöd vid brandbekämpning och en viss ökning avseende ammunitionsröjning.

Produktion och grundorganisation

Personal, materiel, anläggningar, mark och lokaler är de resurser som används för produktionen. Resurserna finns normalt i grundorganisationen. Produktionen skapar de produkter som nyttjas i verksamheten, främst insatser och insatsförband. Detaljerade redovisningar av produktionen i form av personalförsörjning, materiel- och anläggningsförsörjning, viss övningsverksamhet, m.m. framgår av bilagor till årsredovisningen.

Av nedanstående karta framgår Försvarsmaktens grundorganisation den 31 december 2008.

Kompetensförsörjning

Hur kompetensförsörjningen har säkerställts

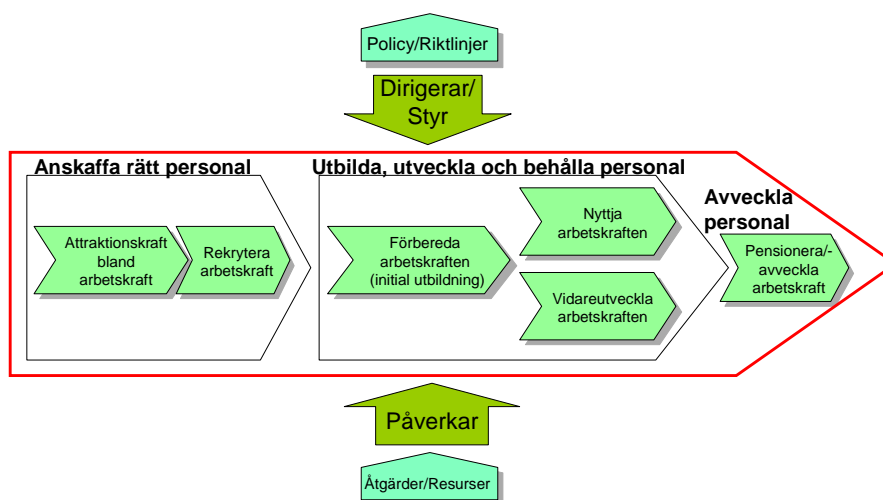
Utvecklingen av personalförsörjningssystemet har fortsatt med hög intensitet. Förändringen av organisationsstrukturen har förhandlats och fastställts. Vidare har ett partsgemensamt bemanningsarbete genomförts för att organisationen skulle kunna träda i kraft 2009-01-01. Utvecklingen av tvåbefälssystemet har fortsatt för att kunna träda i kraft 2009-01-01. Under året slutförde den första kursen specialistofficerare sin utbildning. I linje med försvarsberedningens och pliktutredningens betänkande har Försvarsmakten påbörjat ett utvecklingsarbete syftande till att skapa förutsättningar för en personalförsörjning som bygger på frivillig grund om statsmakterna så beslutar. Detta arbete redovisades i underlaget till regeringen den 30 januari 2009.

För att förbättra Försvarsmaktens personalförsörjning pågår kontinuerliga utvecklingsarbeten som tar hänsyn till de externa faktorerna och som påverkar de interna. En detaljerad personalberättelse framgår av bilaga 3 Personalberättelse. /3

Analys och bedömning av hur vidtagna åtgärder bidragit till verksamhetens mål

Ledning och styrning

Under 2008 har Försvarsmakten vidareutvecklat processerna i vald personalförsörjningsstrategi. Nedanstående bild visar personalförsörjningen ur ett livscykelperspektiv, vilken ger en principiell överblick av personalförsörjningens olika delområden. Det utifrån livscykelperspektivet som utvecklingsbehoven inom personalförsörjningsområdet identifieras och hanteras.

Figur 3 – Principskiss över Försvarsmaktens personalförsörjningsstrategi

Försvarens personalförsörjning styrs i första hand av statsmakternas krav i olika författningar och policydokument samt av arbetsmarknadsläget (den övre pilen). Försvarens makt påverkar de interna förutsättningarna för personalförsörjningen genom organisation, arbetssätt, resurser och regelverk (den nedre pilen).

För att förbättra Försvarens personalförsörjning pågår kontinuerliga utvecklingsarbeten som tar hänsyn till de externa faktorerna och som påverkar de interna. För att läsaren på ett tydligt sätt ska kunna överblicka Försvarens utveckling inom personalförsörjningsområdet, följer kapitelindelningen i personalberättelsen (bilaga 3) huvudsakligen de delområden som återfinns inom den pilformade ramen. Nedan redovisas dessa i sammanfattad form.

Attrahera

Attraktion är ett medel för att uppnå en effektiv personalförsörjning. Värdet i varumärket Försvarens styr graden av attraktion. Det kan konstateras att Försvarens attraktionsprocess utvecklats i en långsammare takt än vad som var planlagt för året. I allt väsentligt beror detta på att tillgängliga resurser prioriterats för att lösa andra uppgifter.

Rekrytera

- Under 2008 anställdes 304 yrkesofficerare (YO), varav 18 återanställda.
- Under 2008 anställdes 100 reservofficerare (RO), varav 71 var YO som övergick till RO.
- Under 2008 anställdes 229 civila tillsvidare.
- Under 2008 anställdes 3342 soldater, vilket motsvarade 1955 årsarbetskrafter.

Slutligt antagningsresultat till den grundläggande officersutbildningen låg på ungefär samma antal som år 2007, och produktionsramen uppfylldes till 94 % för specialistofficerare och till 60 % för officersprogrammet.²⁴ Antalet sökande per utbildningsplats var fem²⁵ till specialistofficersutbildningen respektive två till officersutbildningen. Andelen behöriga sökande ökade, vilket främst kan förklaras av tydligare information. Områden med svag rekrytering överensstämmer i stort med resultatet från år 2007. Andelen antagna var 90 % män respektive 10 % kvinnor.

Utveckla

Försvarens införde år 2008 ett flerkarriärssystem, vilket har inneburit en förändring av det tidigare utbildningssystemet. Transformeringsarbetet av detta, ibland även kallat för kompetensutvecklingssystemet, påbörjades redan år 2007 och har fortsatt under år 2008. Den största skillnaden med det nya utbildningssystemet är att det syftar till att hantera all utbildningsverksamhet i Försvarens och kan beskrivas med devisen ”från ax till limpa”. Det nya utbildningssystemet hanterar allt ifrån den traditionella soldat- och sjömansutbildningen via officersutbildningen till det som tidigare kallats för nivåhöjande utbildning.

---

²⁴ Andel antagna som startat utbildning jämfört med produktionsram.

²⁵ Variationen mellan de 60 sökbara utbildningsinriktningarna varierade stort.

Nyttja

Under 2008 har inom Högkvarterets personalstab, etablerats och inom Försvarmakten tydliggjorts funktioner som leder och stödjer utveckling och utövande av arbetsgivaransvaret. Försvarmakten har utvecklat sin förmåga att hantera arbetsgivaransvaret. En förmåga som dock kräver fortsatt omvärldsbevakning och en rutin för ständiga förbättringar. System PRIO påvisar redan initialt en förbättrad uppföljning och nyttjande av personalen. Under 2008 har Projekt HR-Transformering fortsatt och förberedelser för inrättande av Försvarmaktens HR-Centrum fr.o.m. 2009-01-01 har genomförts.

Avveckla

Under 2008 har Försvarmaktens verktyg för att balansera kompetensstrukturen (karriärväxling) fortsatt nyttjats. Under 2008 har 23 stycken anställda beviljats karriärväxling, vilket är en lägre nivå än planerat. Anledning till detta är omprioritering av medel till andra verksamheter med högre prioritet. Dessutom har Försvarmakten under 2008 bedrivit utvecklingsarbete för att förbereda sig på ytterligare omstruktureringar.

Ekonomiskt resultat och analys

Produktgruppernas kostnader och intäkter

Utfall (mkr)

Kostnadsbudget	Intäkter	Direkta kostnader				Indirekta kostnader	Netto
		Personal	Värnpliktiga	Materiel	Övrigt		
1 Insatser							
Insatsgemensamt							
07 Internationella insatser	-66	1 674	2	587	3 152	1 374	6 724
09 Nationella insatser	-0,5	1 615	236		-17	459	2 292
Totalt insatser	-66,1	3 289	238	587	3 135	1 833	9 016
2 Uppbyggnad av IO och Beredskap							
0 Beredskapsgemensamt	-2	93	1		-8	-45	40
01 Arméförband	-1	1 334	642	4 166	492	488	7 121
02 Marinförband	-3	1 327	142	1 647	91	362	3 565
03 Flygvapenförband	-36	2 641	50	5 055	294	675	8 680
04 Lednings- och undförband	-0,2	433	50	1 868	5	138	2 493
05 Logistikförband	-104	285	66	1 140	136	92	1 614
06 Nationella skyddsstyrkorna	0	472	4	89	222	177	964
Totalt IO/Beredskap	-147	6 585	953	13 964	1 232	1 888	24 476
3 Utveckling							
Utveckling gemensamt							
10 Forskning och utveckling	-0,3	29		947	10	19	1 005
11 Materiel-/Organisationsutveckling	-147	238		805	190	108	1 195
Totalt utveckling	-147	268		1 752	200	127	2 200
4 Övriga verksamheter							
12 Övriga produkter	-856	320	16		860	134	473
5 Int. fredsfrämjande verksamhet							
13 Fredsfrämjande verksamhet	-1				64		63
6 Stöd till samhället							
14 Stöd till samhället	-8	2			32	0	27
Försvarsmakten totalt	-1 225	10 465	1 207	16 303	5 522	3 983	36 255

Tabell 3 Produktgruppernas kostnader och intäkter

Utgångspunkter

Försvarsmakten befinner sig mitt i införandet av Försvarsmaktens EkonomiModell (FEM) vilket är en insatsförbandsorienterad metod för ekonomistyrning där verksamhetens resultat (output) står i fokus. Rutiner och ekonomisystem är ännu inte fullt ut anpassade för att stödja tillämpningen av redovisning och budgetering i produkttermer, vilket kommer att kunna ske fullt ut när resurs- och ekonomiledningssystemet PRIO införts. Tolkning av kostnads- och utgiftsutfall, framförallt i jämförelse med tidigare redovisade underlag, bör därför ske med stor försiktighet. Se även här vad som sagts under det inledande avsnittet "Om redovisningen".

Intäkter

Med intäkter avses huvudsakligen avgifter som tas ut med stöd av avgiftsförordningen.

Direkta kostnader

Med direkta kostnader avses kostnader som direkt kan hänföras till en specifik produkt eller produktgrupp inom verksamhetsgrenarna 1-6. Produkterna utgörs främst av insatsförband och insatser. Underindelning sker i direkta kostnader för personal, värnpliktiga, materiel och övrigt verksamhet. Personalkostnaden utgörs främst av grundlön och fasta lönetillägg. Värnpliktskostnaden utgörs av kostnad för dagersättningar, resor samt hälso- och sjukvård. Materielkostnaden består av kostnader inom anslag 6.2 för anskaffning, vidmakthållande, utveckling och avveckling av materiel. Även anslag 6.3 forskning och teknikutveckling belastar i sin helhet materielkostnader.

Indirekta kostnader

Med indirekta kostnader avses kostnader som inte direkt kan hänföras till en specifik produkt. Dessa kostnader hänförs till den försvarsmaktsinterna verksamhetsgrenen 0 för att sedan fördelas med olika fördelningsnycklar till verksamhetsgrenarna 1-6. Fördelningen sker med planerad arbetstid och budgeterad direkt kostnad för respektive produktgrupp som bas. De indirekta kostnaderna utgörs av exempelvis kostnader för lokaler, anläggningar, stödverksamhet, personalutbildning, drift av försvarsmaktsgemensamma skolor och centrum samt central och lokal ledning och administration.

Produktgruppernas utgifter**Utfall (mkr)**

Utgiftsbudget	6.1.1 och 6.1.3			6.1.2	6.2.2	6.2.4	6.3	Summa
	Personal	Hyror	Övrigt					
1 Insatser								
Insatsgemensamt								
07 Internationella insatser	1 766	315	2 529	1665				6 274
09 Nationella insatser	1 704	304	398					2 406
Totalt insatser	3 470	618	2 927	1665				8 679
2 Uppbyggn. av IO och beredskap								
0 Beredskapsgemensamt	98	18	-117					-1
01 Arméförband	1 407	251	1 433		2 209	1 476		6 776
02 Marinförband	1 399	249	353		2 790	663	6	5 462
03 Flygvapenförband	2 786	497	492		3 881	1 572		9 228
04 Lednings- och undförband	456	81	121		517	1 169		2 345
05 Logistikförband	301	54	140		258	923		1 675
06 Nationella skyddsstyrkorna	498	89	277			8		872
Totalt IO/Beredskap	6 946	1 238	2 701		9 654	5 811	6	26 356
3 Utveckling								
Utveckling gemensamt								
10 Forskning och utveckling	31	6	25				946	1 007
11 Materiel-/Organisationsutveckling	251	45	110		356	445	25	1 233
Totalt utveckling	282	50	135		356	445	971	2 240
4 Övriga verksamheter								
12 Övriga produkter	338	60	68					467
5 Int. fredsfrämjande verksamhet								
13 Fredsfrämjande verksamhet								0
6 Stöd till samhället								
14 Stöd till samhället	2		26					28
Försvarsmakten totalt	11 038	1 967	5 857	1665	10 010	6 256	978	37 771

Tabell 4 Produktgruppernas utgifter

Analys

Försvarmaktens produktorienterade redovisning har nu anpassats för att ge en rättvisande bild av produktgruppernas totala utfall. Den restlösa kostnadsfördelning detta bygger på är ännu inte nedbruten till att spårbart visa olika kostnadsslag inom respektive produktgrupp. Utgifterna för personal, hyror och övrigt under 6.1.1 har därför fördelats efter hur personalkostnaderna fördelar sig i kostnadsredovisningen, vilket torde vara den mest rättvisande fördelningsgrunden.

Den anslagsfinansierade verksamheten inom verksamhetsgren 4 Övriga verksamheter består av statsceremoniell verksamhet, högvakt, museiverksamhet, exportstöd, suveränitetsstöd, etc. och utgifterna finns främst inom anslag 6.1.1.

Verksamhetsgren 5 Fredsfrämjande verksamhet omfattar utgifter för missioner som huvudsakligen finansieras av anslag 5.2 under utgiftsområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

Fortsatt utveckling av budgetering, styrning och uppföljning

Under 2008 fortskred den stegvisa implementeringen av Försvarmaktens ekonomimodell (FEM). Med start 2009 har Försvarmakten påbörjat införandet av ett nytt integrerat resursledningssystem (PRIO) i syfte att på sikt med god kvalitet kunna planera och följa upp samtliga produkter inom samtliga anslag i såväl kostnads- som utgiftstermer. Det kommer även att möjliggöra en spårbar planering och uppföljning av olika kostnadsslag inom produkter och produktgrupper.

Anslagsförbrukning samtliga anslag 2008

Utfall (tkr)

	Anslag/Anslagspost tkr	Årets tilldelning inklusive anslags- sparande från 2007	Utfall 2008	anslags- sparande (+) /kredit (-)
Fö	Förbandsverksamhet och beredskap mm			
6:1.1	Förbandsverksamhet m.m.	18 923 513	18 429 672	493 841
6:1.2	Fredsfrämjande truppinsatser	1 867 374	1 664 620	202 754
6:1.3	Förbandsverksamhet - STÅP	432 043	432 043	0
6:1	Anslag 6:1 summa	21 222 930	20 526 335	696 595
Fö	Materiel och anläggningar			
6:2.2	Anskaffning av materiel och anläggningar	10 040 197	10 010 396	29 801
6:2.4	Materielnära verksamhet samt avveckling	6 560 674	6 256 098	304 576
6:2	Anslag 6:2 summa	16 600 871	16 266 494	334 377
Fö	Forskning och teknikutveckling			
6:3.1	Anslag 6:3	981 977	977 883	4 094
Fö	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret			
6:8.1	Försvarmakten	45 583	45 583	0
UD	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet			
5:2.1	Försvarmakten	78 172	66 056	12 116
	Summa Försvarmakten	38 929 533	37 882 351	1 047 182

Analys

Anslagspost 6:1.1

Inom Förbandsverksamhet och beredskap (anslagspost 6:1.1) har genomförda utbildningar, övningar m.m. i allt väsentligt genomförts enligt årets målsättningar. Dock sänkte Försvarmakten ambitionsnivån i verksamheten under 2008 till den låga nivån PersQ 2 mot normalt PersQ 4 (Målsättningsskalan för utbildning PersQ-skalan omfattar skalstegen 1-5). Sänkningen var ett resultat av den obalans mellan uppgifter och resurser som identifierades under 2007. Utfall för 2008 blev 18 430 miljoner kronor vilket innebär ett anslagssparande om 493 miljoner kronor. I samband med delårsrapporten 2007 identifierade Försvarmakten att den ekonomiska situationen skulle bli mycket bekymmersam för 2008 och för följande år. Det allvarliga läget föranledde Försvarmakten att hos regeringen hemställa om en anslagsomfördelning för att tillsammans med interna besparingar skapa balans i förbandsverksamheten. Regeringen och riksdagen fattade sina slutgiltiga beslut om den begärda anslagsomfördelningen under hösten 2008. I avvaktan på detta beslut tvingades Försvarmakten att planera verksamheten för 2008 på en mycket låg nivå, för att undvika risken för anslagsöverskridande. Denna låga verksamhetsnivå medförde att ett anslagssparande uppstod efter beslutet om anslagsomfördelning. Detta anslagssparande är samtidigt en nödvändig förutsättning för att finansiera verksamheten tills dess planerade rationaliseringar ger effekt, i enlighet med de förslag Försvarmakten lämnade till regeringen den 30 januari 2009 inför regeringens aviserade inriktningsproposition.

Anslagspost 6:1.2

Försvarsmakten har genomfört Fredsfrämjande truppinsatser enligt regeringens beslut. Under året har de flesta missionerna genomgått förändringar, i form av ändrat personalantal och förändrat verksamhetsansvar. Av regeringen beslutade missioners ramar summeras till 1 830 miljoner kronor och Försvarsmakten har totalt utnyttjat 1 665 miljoner kronor. Anslagssparandet beror på att regeringen inte planerat utnyttjande av hela den tillgängliga ramen och att viss verksamhet (t. ex. underhållsåtgärder och Campuppbyggnad) förskjutits till 2009. En detaljerad ekonomisk redovisning av genomförda missioner framgår av bilaga 4.

./4

Anslagspost 6:2.2 och 6:2.4

Verksamheten inom anslaget 6:2 Materiel och anläggningar har under 2008 genomförts enligt inriktningen för anslaget. Förändringar har skett eftersom Försvarsmakten föreslog omfördelning av resurser från anslaget 6.2 till anslaget för Förbandsverksamhet 6.1.1. Dessutom var resultatet av den så kallade genomförandegruppens reduceringsarbete okänt under huvuddelen av året.

Anslagspost 6:3.1

Under inledningen av verksamhetsåret 2008 beslöts om reduktion av verksamheten inom anslaget 6.3 då en utgiftsbegränsning på 100 miljoner infördes av regeringen. Detta innebär att ett flertal omprioriteringar och reduceringar genomfördes under året.

UD anslag 5:2

Försvarsmakten har genomfört fredsfrämjande verksamhet enligt regeringens beslut. Det underutnyttjande som redovisas beror på att beslut om antalet observatörer som sänts ut, inte motsvarat tillgängliga medel. Dialog med UD har genomförts under året. En detaljerad ekonomisk redovisning av anslagsposten framgår också av bilaga 4.

Särskilt om forsknings- och teknikutvecklingsanslaget

Nedanstående tabell visar i sammanfattning verksamhetsutfallet 2008.

(tkr)

Verksamhet	Verksamhetsutfall
Forskning vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI	406 599
Forskning vid Försvarshögskolan, FHS	52 270
Forskning vid Karolinska institutet, KI	4 100
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP 1)	20 065
Teknikutveckling	321 292
Forsknings- och utvecklingssamarbete inom den Europeiska försvarsbyrån, EDA 2)	4 699
Övriga koncernstödsuppdrag	134 995
Studier 3)	35 081
Totalt	979 101

1) Enligt RB finansiella villkor. Anslagsavräkningen är endast 20 000 tkr p.g.a. FMV rörelsekapitalkostnad.

2) Enligt RB finansiella villkor.

3) Studieprogrammet ingår ej i Försvarsmaktens FoT-program men finansieras ur anslag 6:3.

Tabell 6 Anslagsutfallet inom forskningen och teknikutvecklingen 2008

Nedanstående tabell visar utfallet i tusentals kronor av forskning och teknikutveckling fördelat på s.k. FoT-områden, koncernstödsuppdrag samt studier.

(tkr)

FoT-område	Forskning	Teknikutveckling	Totalt FoT
Modellering och simulering	19 418	10 869	30 287
Ledning och MSI ¹⁾	60 989	18 755	79 744
Ledarskap	19 802		19 802
Sensorer och signaturanpassning	65 747	13 933	79 680
Undervattensteknik	34 913	13 683	48 596
Vapen och skydd	43 724	25 654	69 378
Telekrig	66 392	11 161	77 553
Försvarsrelaterad medicin	21 410	2 725	24 135
Fordonsteknik		628	628
Flygteknik	19 511	124 476	143 987
CBRN och miljö ²⁾	71 850	2 355	74 206
Logistik		6 959	6 959
Krigsvetenskap	7 200		7 200
Temaområden	6 496		6 496
Forsknings- och teknologitransfer ³⁾		49 279	49 279
Strategiska forskningskärnor	16 416		16 416
Särskilda FoT-programmet ⁴⁾		59 685	59 685
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP ⁵⁾	20 065		20 065
Koncernstödsuppdrag			129 924
Studier			35 081
Totalt	473 933	340 162	979 101

¹⁾ MSI = människa och systeminteraktion.

²⁾ Begreppet CBRN omfattar skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel.

³⁾ Under 2008 har verksamheten inom transferprogrammet i huvudsak omfattat ett antal teknikdemonstratorprojekt som stöd för Försvarsmaktens handlingsfrihet genom att tillföra flera alternativa materiellösningar och beslutsunderlag för framtida vägval.

⁴⁾ Särskilda FoT-program syftar till att stärka Försvarsmaktens handlingsfrihet bl.a. genom tillvaratagande av generisk forskning och teknikutveckling samt nyttjande av kunskap och kompetens inom det civila samhället.

⁵⁾ Nationella flygtekniska forskningsprogrammet genomförs i samverkan mellan Försvarsmakten, VINNOVA och försvarsindustrin (SAAB, VAC och SMS), på uppdrag av regeringen. Anslagsavräkningen är endast 20 000 tkr.

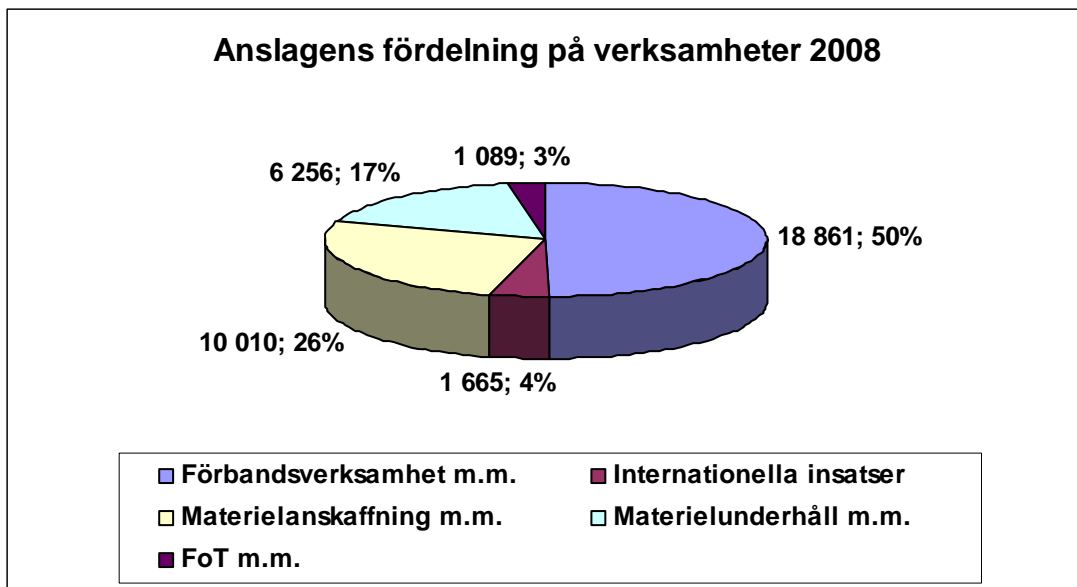
Överstigande belopp utgörs av FMV rörelsekapitalkostnad.

Tabell 7 Anslagsutfallet inom FoT-områdena 2008

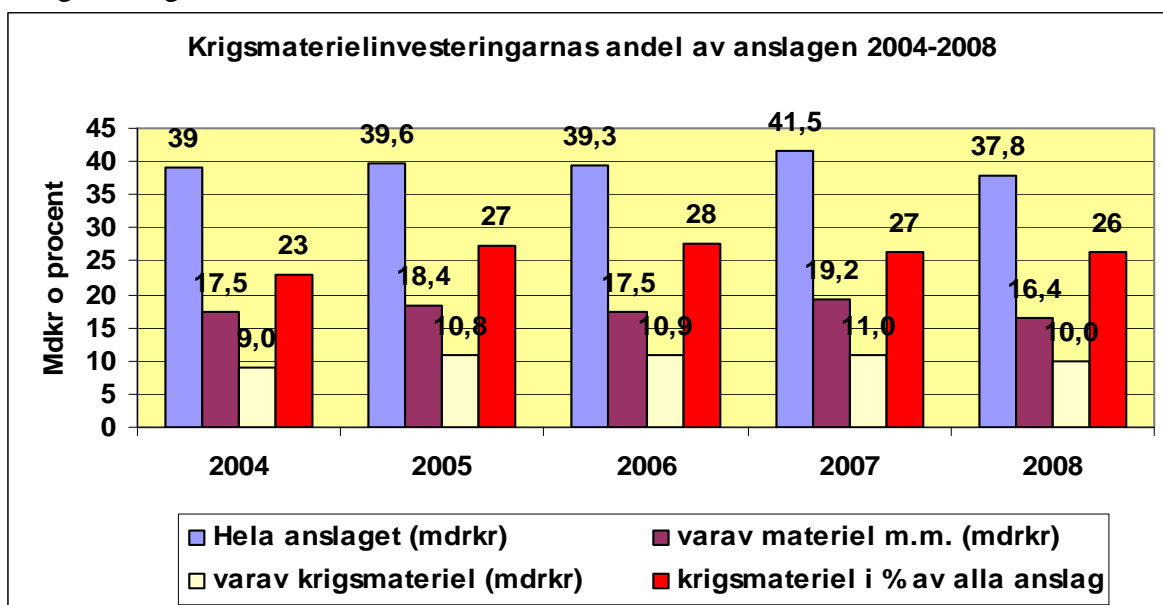
Anslagens fördelning på verksamheter

Av figuren nedan framgår hur anslagen fördelas på olika verksamheter i Försvarmakten 2008. Det är av vikt att notera att för att kunna genomföra internationella insatser, vilka utgör cirka 4 % av Försvarmaktens verksamhet, så krävs en omfattande verksamhet i Sverige i form av utbildning, övningar, rekrytering, förrådshållning, etc. för att möjliggöra och stödja insatserna utomlands. Den verksamheten genomförs inom ramen för förbandsverksamheten.

Särskilt om investeringarna i krigsmateriel

Investeringarna i krigsmateriel som andel av Försvarmaktens totala anslagsförbrukning framgår av figuren nedan.

Figur 9 Krigsmaterielinvesteringarnas andel av Försvarmaktens anslag 2004-2008

Det som i tabellen betecknas som "krigsmateriel" är den del av utgifterna inom anslaget 6:2 som hänförs till vad som i redovisningen klassas som "beredskapsinventarier" och som vid anskaffningen aktiveras och förs upp i balansräkningen. Dessa utgifter re-lateras, som framgår, till Försvarets totala anslagsförbrukning.

Av figuren framgår att investeringarna i krigsmateriel som ett snitt under perioden (de senaste fem åren) haft ett utfall på ca. 27 %. Fluktuationerna hänförs till förskjutningar i materielleveranserna. Den kraftiga nedgången av investeringsandelen 2004 berodde på att regeringen det året satte ett s.k. utgiftstak, varför det helt enkelt inte var möjligt att som planerat genomföra det årets investeringar i krigsmateriel fullt ut.

Långsiktigt har Försvaretsmakten sedan de stora omstruktureringarna inleddes 2001 bibehållit en investeringsnivå vad avser krigsmateriel som bedöms som rimligt hög.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Inkomster

Enligt regleringsbrevet för år 2007 får Försvaretsmakten utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen även disponera inkomster från:

- a) Inkomster från hyror avseende elev- och befälshotell
- b) Inkomster från extern verkstadsverksamhet
- c) Inkomster från försäljning av reservmateriel
- d) Inkomster från försäljning av drivmedel
- e) Inkomster från extern transportverksamhet
- f) Inkomster från personalbutiksverksamhet
- g) Inkomster från marketenteri
- h) Inkomster från övrig förplägnadsverksamhet
- i) Inkomster av mindre ekonomisk omfattning
- j) Inkomster avseende flygmedicinska uppgifter för civil luftfart
- k) Inkomster med anledning av verksamhet enligt förordningen (2002:375) om militär medverkan i civil verksamhet"
- l) Inkomster avseende tillhandahållande av utbildnings- och övningsresurser i och utom Sverige och
- m) Inkomster i samband med andra länders nyttjande av utlandsstyrkans drift i Campverksamhet.
- n) Inkomster vid tillhandahållande av internationell militär test-, övnings- och utbildningsverksamhet (ITÖ).

Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag

(tkr)

	2006 intäkter	2006 Kostnader	2007 Intäkter	2007 Kostnader	2008 Intäkter	2008 Kostna- der
Verkstadsverksamhet	302 113	293 274	217 616	215 194	289 286	287 891
Reservmateriel	86 719	91 820	97 339	104 466	87 362	87 362
Utb och övningsintäkt	40 653	43 809	250 103	214 131 ¹	212 515	204 551
ITÖ-verksamhet	-	-	671	860	2 356	2 343
Flygtransporter ²	20 640	57 117	26 096	52 644	27 308	30 528
Övr. transportverksamhet	10 507	9 511	9 205	9 166	8 831	8 814
Marketenteriverksamhet	8 999	10 158	7 429	9 013	1 499	1 455
Övriga avgiftsintäkter ¹	201 250	199 284	121 880	123 297	93 047	92 621
Summa	670 881	704 973	730 339	728 771	722 204	715 565

1) I övriga avgiftsintäkter ingår intäkter från a), d), f), h), i), j), k) och m).

2) Nytt timpris 23 500 kr på statsflyget enligt Regeringsbeslut 6, 2008-03-19

Analys

Intäkter från uppdragsverksamhet ligger totalt sett på ungefär samma nivå som föregående år. Däremot varierar det något inom vissa områden. Inom verkstadsverksamhet har en ökning skett med 71 670 tkr.

Resultatindikatorer²⁶**Om resultatindikatorerna**

Resultatmåten är direkt kopplade mot återrapporteringskravet 29 ”Effektivitet och god hushållning”. Utveckling av nedan redovisade resultatmått påbörjades under 2005 och föranledde justeringar vad avsåg då befintliga resultatmått och redovisades i årsredovisningen för 2005. Den påbörjade utvecklingen har fortsatt under 2008 och redovisas här. Ett antal s.k. volymmått redovisas härutöver. De utgör, tillsammans med nyckeltalen, en viktig grund för att analysera Försvarmaktens verksamhet.

Organisationsstyrning**Hushållning**

Försvarmakten följer upp hushållningen med statens resurser genom återkommande uppföljning av fem nyckeltal inom verksamhetens olika delar som tillsammans ska belysa effektivitet i myndighetens verksamhet. Dessa nyckeltal speglar resursförbrukning inom såväl insatsförband och grundutbildningsplattformar som inom myndighetens lednings- och stödfunktioner. Uppföljningen av nyckeltal sker årligen i samband med budgetdialoger mellan Högkvarteret och förband, skolor och centrum.

²⁶ RB 08 p. 29

Sammanfattning

Mot bakgrund av analys av nedanstående nyckeltal och resultatmätt bedömer Forsvarsmakten att såväl effektiviteten som resurshushållningen har varit god under 2008.

Nyckeltal

Sammansättningen av nyckeltalen har två huvudsyften:

1. att visa utvecklingen av resurshushållning i olika delar av myndigheten. Detta ökar möjligheten att jämföra t.ex. ledning och stöd med andra myndigheter.
2. att beskriva effektiviteten i omställningen från invasions- till insatsförsvaret. Detta syftar till att visa riktning och styrka i myndighetens utveckling. Effekten av detta mäts inte som eget nyckeltal då jämförbarhet är svår att nå. Däremot kommenteras omställningen som en aspekt i analysen av respektive nyckeltal.

De fem nyckeltalen redovisas i det följande med förklaringar till hur nyckeltalet är beräknat, skälen till att använda det, bedömningskriterier, resultat, kommentarer kring jämförbarhet och trender samt analys av resultatet. Nedan kommenteras den sammantagna bilden av effektivitet och resurshushållning i myndighetens verksamhet under 2008. Alla utgifter anges i löpande penningvärde och i tusental kronor.

1. Utbildning			
- Beskrivning	Totalutgift för Forsvarsmaktens utbildningsplattformar (alla förband utom HKV/1034) / antal helårsutbildade (värnpliktiga, kontraktsanställda soldater, reservofficerare, yrkesofficerare och civila).		
- Motiv	Utbildning är kärnan i Forsvarsmaktens verksamhet. Förband, skolor och centra (utbildningsplattformarna) har många uppgifter vid sidan av att utbilda. Mark, sjö- och luftstridskrafter består i olika grad av anställd och värnpliktig personal varför båda kategorier bör ingå i mätningen. Detta nyckeltal bidrar till att visa hur omställningen av Forsvarsmakten går.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dåligt. Utbildning som andel av total verksamhet sjunker. Detta innebär att avveckling, omställning och utveckling ökar mer än direkt produktion av insatsförband. Resultatet är bra om strukturella förändringar (t.ex. FB-04) har prioriterats framför produktion. <p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bra. Större andel av total verksamhet går till utbildning och därmed direkt produktion av insatsförband. Ett bra resultat om produktion av insatsförband har prioriterats före omställning. 		
- Resultat	2008: 1 426 tkr/årsutbildad	2007: 1 898 tkr/årsutbildad	2006: 1 868 tkr/årsutbildad
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren inte fullt möjlig då Forsvarsmaktens utbildningssystem har reformerats. Det nya utbildningssystemet genomförs som tre terminer varav de två första terminerna genomförs som värnpliktsutbildning och den tredje med kontraktsanställda soldater och sjömän. Tidpunkterna när terminerna genomförs är inte lika från år till år, varför antalet helårsutbildade skiljer sig stort från år till år. Detta påverkar till stor del utbildningskostnaden per årsutbildad. I syfte att öka jämförbarheten mellan åren har utgifterna för 2006 och 2007 räknats upp till 2008 års prisläge.		
- Analys av resultat	Under 2008 har en avsevärt större del värnpliktiga inryckt jämfört med 2007 samtidigt som NBG upprätthållit beredskap 1:a halvåret -08 med kontrakterade		

	soldater. Vidare har Försvarsmakten fortsatt återtagning av grundläggande officersutbildning och nivåhöjande utbildning med en större volym elever än de senaste åren. Från 1/1 – 08 ansvarar Försvarshögskolan för officersprogrammet och erhåller medel för utbildningen från utbildningsdepartementet varför del av FM kostnader reducerats i motsvarande grad. Ett sjunkande nyckeltal visar att produktionen av insatsförbanden åter är i fokus.
--	---

2. Produktion av insatsförband			
- Beskrivning	Volym registerförband samt i utlandet insatta förband/ total volym officerare samt värnpliktiga. Volym värnpliktiga mäts ett år bakåt i tiden (för 2008 års nyckeltal används volym vpl under 2007). Med volym avses antal årsarbetskrafter.		
- Motiv	Det insatta insatsförsvaret är Försvarsmaktens målbild. Registerförband och insatta förband är i detta avseende färdiga och efterfrågade produkter. Detta som andel av total volym visar framförallt personalstrukturens effektivitet. I nyckeltalet visas förmågan att rekrytera såväl officerare som värnpliktiga till antingen Utlandsstyrkan eller registerförband.		
- Bedömningskriterier	Nyckeltalet stiger: - Bra. Större andel soldater och officerare ingår i redan insatta eller direkt användbara insatsförband. Indikerar att personalstrukturen och de förband som utbildas stämmer överens med det som insatsförsvaret efterfrågar. Nyckeltalet sjunker: - Dåligt. Mindre andel soldater och officerare ingår i redan insatta eller direkt användbara insatsförband.		
- Resultat	2008: 16 %	2007: 10 %	2006: 11,8 %
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är relativt god men ingen trend kan urskiljas.		
- Analys av resultat	Resultatet är betydligt bättre jämfört med 2007, vilket är positivt då det innebär att en större andel individer inom Försvarsmakten är involverade i insatsverksamhet. Orsaken till ökningen är den relativt stora styrka som Nordic Battlegroup har utgjort.		

3. Genomförande av internationell insats			
- Beskrivning	Kostnad för internationella insatser ²⁷ / Antal insatta soldater (årsarbetskraft)		
- Motiv	Försvarsmaktens deltagande i internationella insatser är en påtaglig nytta som levereras. Skalfördelar finns varför utgift per person ökar när man delar upp personalvolymen på flera mindre insatser.		
- Bedömningskriterier	Nyckeltalet sjunker: - Lägre utgift och/eller högre årsarbetskraft. Kostnaden per soldat sjunker. Nyckeltalet stiger: - Högre utgift och/eller lägre årsarbetskraft. Kostnaden per soldat stiger.		
- Resultat	2008: 1844/984 = 1,87	2007: 1934/1058 = 1,83	2006: 1797/1002 = 1,79
- Jämförbarhet (trend)	I syfte att öka jämförbarheten mellan åren har utgifterna för 2006 och 2007 räknats upp till 2008 års prisläge. Utgifter för materiell återställning efter insats har flyttats till den period då de kan matchas mot en tillhörande årsarbetskraft i utlandsstyrkan. Utgifter för etablering av camp i Afghanistan periodiseras över tre		

²⁷ Avser den kostnad för insatser som hanteras under anslagsposten 6:1.2 och 5:2.1. Eftersom grundlön för Försvarsmaktsanställda, i enlighet med särutgiftsmodellen, hanteras under anslagspost 6:1.1 för 2008 men inte för 2006 och 2007, är beloppet för 2008 justerat genom att grundlönen för Försvarsmaktsanställda är återförd i syfte att åstadkomma jämförbarhet mellan åren.

	år. Utgifter för ATHENA och SALIS är borttagna från beräkningarna.
- Analys av resultat	<p>Efter justering av jämförelsestörande poster kan konstateras att nyckeltalet ökat något under de senaste två åren. Vid en jämförelse av nyckeltal per insats syns dock att insatserna kraftigt skiljer sig åt. Nyckeltalet för KFOR i Kosovo är 1,4 och nyckeltalet för EUFOR i Tchad/CAR är 2,6. Detta synliggör att snabbinsatser, där höga uppstarts- och avslutningskostnader fördelas på en kort tidsperiod, ibland t.o.m. mindre än ett verksamhetsår, är avsevärt mycket dyrare per soldat än en etablerad och relativt förutsägbar insats.</p> <p>Nyckeltalet värderar inte den totala effekten av insatserna. Den totala effekten kan inte mätas enbart i monetära termer. Syftet med nyckeltalet är att värdera resurshushållningen avseende insatsverksamheten. Resurshushållningen inom insatsverksamheten kan, med hänsyn tagen till utvecklingen mot kortare och mer flexibla insatser, anses vara på en stabil nivå.</p>

4. Ledning

- Beskrivning	Antal anställda i Högkvarteret (HKV) / totalt antal anställda i Försvarsmakten. Antal beräknat på snittårsarbetskrafter.		
- Motiv	Ledning är en funktion som kan jämföras med andra myndigheter. För myndigheten gemensamma utgifter kan ibland vara svåra att skilja från utgifter för ledning. Därför bedöms utgifter vara svårare att jämföra mellan olika år och myndigheter än antal anställda.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dåligt. En större andel anställda krävs för ledning. <p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bra. En mindre andel anställda krävs för ledning. 		
- Resultat	2008: 6,9 %	2007: 5,9 %	2006: 5,7 %
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är god. Nyckeltalet tar inte hänsyn till användning av externa konsulter.		
- Analys av resultat	Ökat antal militära årsarbetare på HKV med anledning av omlokalisering av FM Konceptenhet från LedR till HKV. Inlåning av personal från förband för att lösa vissa uppgifter. Ökat antal civila årsarbetare på HKV med anledning av Projekt PRIO. Reducering av FM totala årsarbetskrafter har påverkat utfallet. Ett mindre insatsförsvar med bevarad kompetens- och förmågebredd är något som leder till större andel ledning relativt förbandsverksamhet.		

5. Stöd

- Beskrivning	FMLOG's debiteringsgrad / FMLOG's andel omkostnader.		
- Motiv	Här redovisas en sammanslagning av de två tyngre nyckeltal som FMLOG styr med. Stöd är det verksamhetsområde inom Försvarsmakten där mest arbete läggs ner på hushållning med resurser samt ökning av effektivitet. Stora strukturella åtgärder som t.ex. outsourcing eller centralisering av gemensamma funktioner sker löpande med sänkta kostnader som mål. Effektivitetsvinster från outsourcing kräver särskild uppföljning och behandlas inte här.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bra. Innebär sänkt andel omkostnader och/eller höjd debiteringsgrad. Effektiviteten ökar i verksamheten. <p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dåligt. Innebär höjd andel omkostnader och/eller sänkt debiteringsgrad. Effektiviteten minskar i verksamheten. 		
- Resultat	2008: 2,07	2007: 1,90	2006: 1,93

- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är god. Dock observeras att resultatet 2006 påverkades onormalt positivt som följd av att personal på avvecklingsförband (FB 04) som inte utförde verklig produktion redovisade tid som produktionstid. Detta som underlag för fakturering mot HKV på särskild beställning.
- Analys av resultat	Nyckeltalet uppvisar en fortsatt positiv utveckling (avvikelse dock under 2006 enligt förklaring ovan). Huvudsakliga orsaken till förbättringen är en fortsatt förbättring av FMLOG omkostnadsgrad d v s omkostnaden i förhållande till total kostnad. Detta som resultat av genomförda besparingar under året.

Vissa volymmått

Grundutbildning - antal inryckta

	2008	2007	2006
Arméstridskrafter	6 537	2 205	7 251
Marinstridskrafter	1 012	1 586	1 659
Flygstridskrafter	359	939	1 219
Totalt	7 908*	4 730*	10 129*

* Centra adderade till Arméns volymer

Liten volym 2008 inom Flygvapnet då inga fältsoldater utbildades på F 21.

Källa: TPV, 2009-01-15

Grundutbildning - antal krigsplaceringsbara

	2008	2007	2006
Arméstridskrafter	1)	5 883	6 166
Marinstridskrafter	1)	803	1 507
Flygstridskrafter	1)	271	1 280
Totalt	1)	6 957*	8 953*

* Centra adderade till Arméns volymer

1) 2009-01-15. Inga uppgifter för år 2008 föreligger då förbanden ännu inte har utryckningsrapporterat efter utryckningen 2008-12-19. En helhetsbild bedöms föreligga först i april 2009. Andelen krigsplaceringsbara har dock varit i stort sett konstant under de senaste åren

Källa: TPV

Grundutbildning - avgångsprocent

	2008	2007	2006
Arméstridskrafter	12,0%	13,8%	13,4%
Marinstridskrafter	8,7%	7,3%	10,9%
Flygstridskrafter	11,5%	8,5%	11,5%
Totalt	11,5%	11,4% *	12,5% *

*Centra adderade till Arméns volymer

Källa: TPV

Då kalenderår och utbildningsår inte sammanfaller, samt att terminsystemet innebär att volymerna mellan de olika utbildningsåren varierar stort, så är en direkt jämförelse mellan de olika kalenderåren svår att göra.

Analys

Det är viktigt att notera att kalenderår och utbildningsår inte sammanfaller fullt ut. Det går därför inte att jämföra innehållet i tabellerna, detta p g a att en del av de under 2008 inryckta värnpliktiga inte rycker ut förrän 2009, och likaså att en del av de utryckta och krigsplaceringsbara värnpliktiga under 2008, ryckte in under 2007. Den låga värnpliktsvolymen 2007, relativt 2006 och 2008, beror på det s.k. terminsystemets cykel.

Inför uppsättandet av "Nordic Battle Group" under första halvåret 2008, genomfördes under andra halvåret 2007 den frivilliga tredje terminen med soldater/sjömän, som i sin tur ryckte in hösten 2006. Detta medförde att Förvarsmakten grundutbildade ett färre antal värnpliktiga under år 2007.

Inom Flygvapnet så utbildades 2008 en mindre volym då inga fältsoldater utbildades på F 21. Avseende avgångarna 2008 så ligger den på en motsvarande nivå som under kalenderåret 2007. I likhet med tidigare år är avgångarna inom armén större än inom marinen och flygvapnet, dock minskade arméns avgångarna med ca 2% i jämförelse med kalenderåret 2007. Avgångarna bland kvinnliga värnpliktiga låg under kalenderåret 2008 (10,5%) ungefär på samma nivå som år 2007 (10,2%), detta kan jämföras med kalenderåret 2006 andel på 11,6%.

Antal studerande på nivåhöjande personalutbildning och MPU

Program	2008
Yrkesofficersprogrammet 06/09	309
Officersprogrammet 07/10	112
Officersprogrammet 08/11	100
Specialistofficersutbildning 07/08	283*
Specialistofficersutbildning 08/09	270
Anpassad officersutbildning 07/08	9*
Anpassad officersutbildning 08/09	4
Reservofficersutbildning MED 07/08	23*
Taktisk utbildning 07/08	190*
Taktisk utbildning 08/09	75
Stabsutbildning 07/08	81*
Stabsutbildning 08 dec Armén	36
Chefsprogrammet 06/08	40*
Chefsprogrammet 07/09	46
Chefsprogrammet 08/10	46
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 06/08	7*
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 07/09	5
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 08/10	4
MPU 07/08	4*
MPU 08/09	2
Totalt	1646

Tabell: Antal studerande på nivåhöjande personalutbildning och MPU under 2008

Anm: Tabellens kolumn 2008 redovisar antal studerande under pågående utbildning, med undantag för de markerade med *, vilket visar antal examinerade under år 2008.

Hemvärnsutbildning

Antal tje dagar	2008	2007	2006
Totalt	6 764*	5 340*	3 115*

*GU

Källa: TPV

Genomförd avtalstid i hemvärnets förband²⁸

Antal tje dagar	2008	2007	2006
Totalt	¹⁾	151 543	164 250

1) Ingen sammantagen uppgift föreligger.

Kommentar: Den genomförda avtalstiden har inte genomförts med värnpliktiga, utan med HV-personal som innehar skrivna avtal.

Körmil per stridsfordonstyp

Stridsfordonstyp	2008	2007	2006
Strv 122	1500	3300	3600
Strv 121	0	0	0
Strf 90	9200	15600	16300
Pbv 302	4600	4600	2300

Den låga produktionen av körmil på stridsvagn 122 och stridsfordon 90 är i relation till den låga målsättningen PersQ2. Förbanden har nyttjat stridsfordonen mindre i förbandsutbildning och övningar och därmed producerat färre körmil. Pansarbandvagn 302 har nyttjats oförändrat med anledning av utbildning inför och deltagande i insatser.

Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Flygplanstyp	2008	2007	2006
JAS 39	7864	11 025	11 780
TP 84	2686	3 013	2 663
Hkp 4	514	650	1 239
Hkp 9	2434	3 250	4 105
Hkp 10	1905	1 850	1 879
Hkp 14	0	0	0
Hkp 15	2945	1 900	864

Årets låga flygtidstilldelning har ej påverkat insatskraven på kort sikt. Däremot är återväxten och grundutbildning kraftigt försenad. Det är av yttersta vikt att tilldelningen av flygtid framöver motsvarar kraven för både utbildning, beredskap och insats samt exporttaganden.

---

²⁸ TPV, 2009-01-15.

Gångtimmar per fartygstyp

Fartygstyp	2008	2007	2006
Korvett (Vby)	-*	-	-
Korvett (Gbg)	866	3747	3782
Korvett (Sto)	1220	1369	1932
Ubåt	2850	4250	5490
Minjaktfartyg (Ldo)	1089	2085	4612
Minjaktfartyg (Sty)	1522	2787	4121
Lednings/Minfartyg	1165	2132	1691

* Redovisas ej då fartygen fortfarande tillhör PTK i FMV regi

De lågt ställda målsättningarna i verksamhet och ekonomiska begränsningar under 2008 har medfört minskad gångtid för samtliga fartygstyper.

Övrig återrapportering

En detaljerad redovisning inom ett stort antal övriga områden framgår av *bilaga 5*.

./5

Ekonomisk översikt

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER (TKR)

Väsentliga uppgifter	2008	2007	2006	2005	2004 Not
Beviljad låneram	2 500 000	1 830 000	1 830 000	1 770 000	1 850 000
Utnyttjad låneram vid årets slut	2 360 650	1 738 274	1 267 301	1 212 321	1 317 391 1)
Beviljade kontokrediter hos RGK	2 500 000	2 442 839	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Maximalt utnyttjade kontokrediter	1 021 702	0	0	0	0
Räntekostnader på räntekonto	750	0	0	0	0
Ränteintäkter på räntekonto	126 127	117 122	114 997	104 722	24 310
Avgiftsintäkter, beräknat belopp i RB	650 000	820 000	780 000	1 105 000	620 000
Avgiftsintäkter som mynd disponerar	1 069 072	1 039 738	1 232 642	1 503 109	1 207 149 2)
Anslagsavräkning anslaget 6:1	20 526 335	21 034 122	21 760 390	21 166 703	21 412 009
Anslagsavräkning anslagen 6:2 och 6:3	17 244 378	20 358 368	17 468 817	18 349 554	17 392 942
Beviljad anslagskredit	1 379 344	1 483 144	1 333 721	300 000	300 000 3)
Utnyttjad anslagskredit	0	0	0	0	0
Summa utgående reservationer	0	0	0	0	0
Summa utgående anslagssparande	1 047 180	285 342	2 480 351	2 896 907	3 160 174 4)
Summa tilldelade bemyndiganden	40 540 000	44 270 000	59 200 000	68 500 000	68 500 000 5)
Totalt gjorda åtaganden	32 896 260	40 216 431	48 357 147	52 139 093	58 714 604
Antalet årsarbetskrafter	14 767	15 682	17 013	18 575	19 457
Medelantalet anställda	16 436	17 328	19 260	20 897	21 820
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 970	1 835	1 717	1 798	1 607
Driftkostnad	29 092 965	28 780 925	29 204 072	33 400 510	31 273 185
Årets kapitalförändring	-7 572 467	-8 334 606	-8 334 750	-15 443 020	-8 707 831
Balanserad kapitalförändring	-4 716 301	-5 554 744	-6 593 094	-4 029 472	-4 583 471

Noter (2008)

- 1) I utnyttjad låneram vid årets slut ingår finansiell leasing med 0 tkr 2008, 15 tkr 2007, 26 tkr 2006, 53 tkr 2005 samt 135 tkr 2004.
- 2) I avgiftsintäkter som myndigheten disponerar ingår intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen med 270 867 tkr, medan beräknat belopp i RB är exklusive 4§-intäkter.
- 3) Anslagskrediten för anslaget 6:1 ap. 1 uppgår till 531 216 tkr, för anslaget 6:1 ap. 2 till 300 000 tkr, för anslaget 6:2 ap.2 till 388 131 tkr, för anslaget 6:2 ap. 4 till 128 550 tkr och för anslaget 6:3 ap.1 till 31 447 tkr.
- 4) Utgående anslagssparande avser anslagen 6:1, 6:2, 6:3 och 5:2.1.
- 5) Summan av tilldelade bemyndiganden avser beställningsbemyndiganden för materiel och anläggningar. Totalt gjorda åtaganden jämföras i Försvarmakten med utnyttjat bemyndigande, dvs volymen av ännu ej betalade beställningsbelopp inom ovan angivna områden.

Tilläggsupplysningar

Bedömning av intern styrning och kontroll

ÖB har 2009-02-06 beslutat om Försvarsmaktens rapport avseende intern styrning och kontroll för 2008 enligt förordning (2007:603)

ÖB bedömer därvid att brister avseende den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten med högst riskfaktor föreligger på följande punkter:

Risk	Åtgärder
För den mest omsatta delen av reservdelslagret, saknas genomarbetade lagermål.	Skapa handlingsprogram för större lagereffektivitet.
Under 2008 har alltför många anskaffningar gått vid sidan av fastställda rutiner.	Försvarsmakten ser över inköpsfunktionens ställning, inplacering i organisationen och mandat.
Försvarsmakten saknar en inköspolicy.	Utarbeta en inköspolicy för Försvarsmakten med klara roller och ansvar.
Förbanden rapporterar att det saknas klara mätmetoder för att värdera produkternas kvalitet.	Försvarsmakten utarbetar anvisningar kompletterat med checklistor eller kontrollistor som stöd för tolkningen av varje kvalitetsnivå i Handbok Ekonomi kapitel 3.
Såväl internrevisionen som Riksrevisionen har påtalat brister i rapporteringen av lönepåverkande händelser.	Försvarsmakten fastställer vilka uppgifter löneenheten, förbanden och Högkvarteret har vad gäller olika kontrollmoment. Det är viktigt att beakta nya HR-centrums roll.

Övriga inrapporterade mindre risker omhändertas i den totala åtgärdsplanen.

Ledande befattningshavare i Försvarsmakten 2008

Lön och övriga ersättningar har av Försvarsmakten utbetalats till ledande befattningshavare under 2008 enligt nedanstående tabell.

Titel	Namn	Individuell lön	Andra ersättningar	Individuell lön, inkl. andra ersättningar
General	Håkan Syrén	1 402 766	81 601	1 484 367
Generaldirektör	Ulf Bengtsson	217 624	4 664	222 288
Generallöjtnant	Anders Lindström	918 600	104 933	1 023 533
Generallöjtnant	Sverker Göransson	937 773	41 016	978 789
Generallöjtnant	Jan Salestrand	932 844	40 315	973 159
Konteramiral	Jörgen Ericsson	859 414	16 450	875 864
Personaldirektör	Lars Norrström	983 698	15 239	998 937
Chefsjurist	Stefan Ryding-Berg	824 483	12 707	837 190
Avdelningschef	Per Saur	753 833	10 160	763 993
Informationsdirektör	Erik Lagersten	190 239	38 160	228 399
Ekonomidirektör	Lars Eriksson	829 377	44 499	873 876
Generalmajor	Berndt Grundevik	807 211	32 228	839 439
Konteramiral	Anders Grenstad	798 167	50 971	849 138
Generalmajor	Anders Silwer	910 484	14 636	925 120

Ulf Bengtsson fr o m november 2008, Erik Lagersten fr o m augusti 2008

Tabell 18 Ersättningar till vissa ledande befattningshavare i Försvarsmakten

Finansiella dokument

Resultaträkning

Belopp (tkr)	2008	2007	Not
Verksamhetens intäkter			
* Intäkter av anslag	28 536 189	30 360 287	1
* Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 069 072	1 039 738	2
* Intäkter av bidrag	22 580	33 379	3
* Finansiella intäkter	132 476	117 833	4
Summa Verksamhetens intäkter	29 760 316	31 551 238	
Verksamhetens kostnader			
* Kostnader för personal	11 042 735	11 478 102	5
* Kostnader för lokaler	2 189 418	2 202 807	6
- Värnplikts- och HV-kostnader	1 254 309	946 416	
- Materiel- och varukostnader	3 197 450	1 295 291	7
- Tjänster m.m.	11 409 053	12 858 308	8
* Summa övriga driftkostnader	15 860 812	15 100 015	
* Finansiella kostnader	75 956	54 150	9
* Avskrivningar och nedskrivningar	8 163 997	11 056 210	10
Summa Verksamhetens kostnader	37 332 917	39 891 285	
Verksamhetsutfall	-7 572 601	-8 340 047	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	1 523	53 718	11
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbor- dsverksamhet	1 389	48 277	
Saldo	134	5 441	11
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansie- ring av bidrag	146 813	141 714	
Lämnade bidrag	146 813	141 714	12
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-7 572 467	-8 334 606	13

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Utgående balans 2008-12-31	Utgående balans 2007-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	755 879	236 402	14
Rättigheter och andra immateriella tillgångar	41 914	17 181	14
Summa Immateriella anläggningstillgångar	797 792	253 583	
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	303 821	296 323	15
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 259 504	1 287 081	15
Pågående nyanläggningar	1 591	3 628	15
Beredskapstillgångar	94 836 617	93 907 803	16
- Varav beredskapsinventarier	81 650 196	79 981 113	16
- Varav beredskapsvaror i lager	13 186 421	13 926 690	16
Summa Materiella anläggningstillgångar	96 401 533	95 494 835	
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	388 461	456 598	17
Pågående arbeten	4 647	28 971	18
Förskott till leverantörer	100	0	
Summa Varulager m.m.	393 209	485 570	
Fordringar			
Kundfordringar	84 027	115 762	
Fordringar hos andra myndigheter	498 212	682 851	
Övriga fordringar	25 831	12 702	
Summa Fordringar	608 069	811 315	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	18 565	41 047	19
Upplupna bidragsintäkter	0	528	
Övriga upplupna intäkter	6 546	5 498	
Summa Periodavgränsningsposter	25 111	47 073	
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-749 566	375 770	20
Summa Avräkning med statsverket	-749 566	375 770	
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	3 858 497	4 883 169	21
Kassa och bank	19 233	14 628	
Summa Kassa och bank	3 877 729	4 897 797	
Summa Tillgångar	101 353 876	102 365 943	

Balansräkning (forts)

Kapital och Skulder (tkr)	Utgående balans 2008-12-31	Utgående balans 2007-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	103 107 153	103 080 852	22
Balanserad kapitalförändring	-4 716 301	-5 554 744	23
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-7 572 467	-8 334 606	
Summa Myndighetskapital	90 818 386	89 191 503	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	1 066 423	1 615 594	24
Övriga avsättningar	1 532 374	1 757 639	25
Summa Avsättningar	2 598 797	3 373 233	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 360 650	1 738 259	26
Skulder till andra myndigheter	3 057 594	5 451 900	
Leverantörsskulder	965 166	996 273	
Övriga skulder	215 486	263 436	
Summa Skulder m.m.	6 598 896	8 449 868	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	1 335 673	1 350 691	27
Oförbrukade bidrag	2 100	395	28
Övriga förutbetalda intäkter	25	254	
Summa Periodavgränsningsposter	1 337 798	1 351 340	
Summa Kapital och Skulder	101 353 876	102 365 943	

Ansvarsförbindelser

Övriga ansvarsförbindelser

29

Noter och kommentarer

Beskrivning av redovisningsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Försvarets bokslut verifieras av 42 delbokslut och däri underliggande redovisning. Interna transaktioner mellan de olika redovisningsenheterna har helt eliminerats. Belopp anges i tusen kronor (tkr) om ej annat anges särskilt.

Värdering av anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar består av programvaror, licenser och utveckling som är av väsentligt värde för verksamheten under kommande år. Programvaror och licenser aktiveras i de fall anskaffningsutgiften överstiger 10 tkr. Utveckling aktiveras om de sammanlagda utgifterna överstiger 1 000 tkr.

Avskrivningstider för immateriella anläggningstillgångar:

3 år	Licenser till dataprogram
3-5 år	Egenutvecklade IT-system

Materiella anläggningstillgångar

Alla anskaffningar (undantaget beredskapstillgångar) med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde av minst 10 tkr redovisas som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning utifrån den bedömda ekonomiska livslängden.

Avskrivningstider för materiella anläggningstillgångar för verksamheten:

25 år	Fartyg
15 år	Båtar
10 år	Verkstads- o tillverkningsutrustning, telefonväxlar, utbildningsanläggningar, simulatorer, tävlingsvapen, viss köksutrustning, tyngre transportmedel, förbättring på annans fastighet, datornät, stordatorer, möbler och inredning
5 år	Lätta transportmedel, kommunikationsmedel, minidator, kontorsapparater, djur, övrigt
3 år	Persondator med kringutrustning

Beredskapstillgångar

Förnödenheter för krigsändamål och beredskap, som har anskaffats för att klara landets behov vid kris och krig, definieras som beredskapstillgångar. Beredskapstillgångarna indelas i beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarier skrivs av linjärt på anskaffningsvärdet i förhållande till den bedömda ekonomiska livslängden. För beredskapsinventarier är gränsen för aktivering 250 tkr.

Avskrivningstider för beredskapsinventarier:

15 år/25 år	Stridsfordon, fartyg, flygplan samt helikoptrar (individredovisade materielsystem)
10 år	Modifiering av materiel
10 år/5 år/3 år	Övriga beredskapsinventarier

Beredskapsvaror i lager värderas enligt principer för lagerredovisning trots att dessa ingår under rubriken anläggningstillgångar. Redovisning sker i enlighet med 5 kap. 10 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Försvarets tillämpar först- in - först -ut (FIFU) principen.

Varulager

Varulager värderas till anskaffningsvärde.

Pågående arbeten

Pågående arbeten värderas till upparbetade kostnader som senare ska faktureras.

Fordringar

Fordringar värderas till det belopp som bedöms komma att inflyta.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs huvudsakligen belopp överstigande 50 tkr.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta redovisas i bokslutet omräknade till balansdagskurs. Valutakursdifferenser redovisas som finansiella intäkter respektive kostnader.

Avsättningar

Avsättning för pensionsförpliktelser redovisas till det försäkringstekniska värdet av pensionsåtaganden beräknade med ledning av den beräkningsmodell SPV fastställt.

Avsättningar för framtida utgifter för omstrukturering är angivna i dagens prisläge utan nuvärdesberäkning.

Ändrade redovisningsprinciper

Från och med januari 2008 tillämpar Försvarmakten den i årets regleringsbrev angivna särutgiftsmodellen för personal i utlandstjänst. Modellen innebär att anslag 6.1.2 Fredsfrämjande truppinsatser endast belastas för merutgifter för personal i utlandstjänst, medan anslag 6.1.1 Förbandsverksamhet och beredskap belastas med belopp motsvarande vad personalutgiften skulle ha varit om personalen hade tjänstgjort i Sverige.

Undantag från EA-regler

Följande undantag från EA-regler gäller enligt regleringsbrev för 2008.

1. Försvarmakten undantas från 16 § anslagsförordningen (1996:1189) enligt nedan.

a) Försvarmakten får, vad avser förstagångsanskaffning (dvs. första lageruppbyggnad) för nya materielsystem, anskaffa ammunition, reservdelar m.m. under anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar*. Efter hand som förbrukning av förnödenheterna sker i förbandsverksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar*. Denna princip får även tillämpas vad gäller förnödenheter, inklusive drivmedel, anskaffade före 1 januari 2008.

b) När Försvarmakten förbrukar ammunition m.m. i den fredsfrämjande verksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.*, anslagspost 2 *Fredsfrämjande truppinsatser* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslagen 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* eller 6:2 *Materiel och anläggningar*.

c) Försvarmakten får vad avser tjänster som genomförs inom verksamhetsgrenarna Insatser, Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap, Utveckling samt Övrig verksamhet, och där slutprodukten finns planerad och beslutad inom någon annan av dessa verksamhetsgrenar, föra kostnaden för tjänsten till det anslag där slutprodukten finns planerad och beslutad, samt föra intäkten till det anslag som bekostar den verksamhetsgren inom vilken tjänsten utförts.

2. När Försvarmakten tillämpar de principer för redovisning av beredskapstillgångar som framgår av regeringsbeslut den 7 december 2000 (Fö nr 11) får myndigheten direktavskrifta beredskapsinventarier i de fall anskaffningsutgiften per styck understiger 250 000 kronor.

3. Försvarmakten behöver inte finansiera investeringar i anläggningstillgångar som används eller kommer att användas i samband med fredsfrämjande truppinsatser med lån i Riksgäldskontoret enligt 5 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188).

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter av anslag

Posten består av de utgifter och inkomster som avräknats mot alla anslag i Försvarmaktens redovisning, exklusive utgifter för anskaffning av beredskapsinventarier vars anskaffning redovisas mot statskapital, exklusive utgifter för lämnade bidrag och exklusive inkomster som redovisas mot inkomstitel.

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

(tkr)	2008	2007
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 069 072	1 039 738
Varav avgifter som har tagits ut med stöd av 4 § Avgiftsförordningen (1992:191)	270 867	271 344
Varav övriga ersättningar som har tagits ut med stöd av 15 a § Kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188)	76 000	38 056

Intäkterna (tkr) har erhållits från	2008	2007
Försvarets materielverk ¹⁾	624 831	515 125
Fortifikationsverket	28 031	31 545
Luftfartsverket	11 402	50 101
Regeringskansliet	20 204	18 975
Polisorganisationen	15 437	12 804
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	9 049	9 688
Försvarshögskolan ²⁾	25 901	6 656
Statens räddningsverk	1 811	1 408
Övriga statliga myndigheter	26 688	20 976
Summa statliga myndigheter	763 354	667 278
Övriga kunder	305 718	372 460
Summa	1 069 072	1 039 738

- 1) 254 216 tkr av posten består av intäkter där Försvarmakten både varit beställare och underleverantör till Försvarets materielverk.
- 2) Ökningen beror på att viss utbildning som tidigare bedrevs inom Försvarmakten numera utförs av Försvars-
högskolan som i sin tur köper tjänster av Försvarmakten enligt årsavtal.

3. Intäkter av bidrag

Intäkterna (tkr) har erhållits från	2008	2007
Arbetsförmedlingen, lönebidrag	12 949	17 700
Regeringskansliet	6 486	12 105
Försäkringskassan	33	0
Kammarkollegiet	0	2 310
Statens maritima museer	3 080	0
Folke Bernadotteakademin	25	0
Karlskrona kommun	1 054	1 134
Karlsborgs kommun	0	70
Skövde kommun	0	10
Utvecklingsrådet	183	0
Svenska Kyrkan	446	409
Beridna Högvakten	292	0
RiksHvC	150	0
Hägglunds	40	0
Kavallerifond	60	0
Övriga bidrag	15	8
Summa	24 813	33 746
Periodiseringsposter	-2 233	-367
Summa	22 580	33 379

4. Finansiella intäkter

(tkr)	2008	2007
Ränta på konto hos Riksgäldskontoret	126 127	117 122
Övriga finansiella intäkter	6 350	711
Summa	132 476	117 833

Av övriga finansiella intäkter är 3 049 tkr valutakursvinster, 2 950 tkr ränta från SPV och 283 tkr dröjsmålsräntor.

5. Kostnader för personal

(tkr)	2008	2007
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	6 924 458	7 054 850
Sociala avgifter enligt lag och avtal samt pensionskostnader	3 763 943	3 851 576
Övriga personalkostnader	354 334	571 676
Summa	11 042 735	11 478 102

6. Kostnader för lokaler

(tkr)	2008	2007
Hyror	2 125 388	2 135 160
Övriga lokalkostnader	64 029	64 678
Summa	2 189 418	2 202 807

7. Materiel- och varukostnader

Kostnaderna har ökat med 1 902 159 tkr jämfört med år 2007. Av ökningen beror 438 447 tkr på nettouttag 2008 av beredskapsvaror från lager till förbrukning. För 2007 redovisades tvärt om lagerupbyggnad om 1 645 203 tkr, varav 1 329 786 tkr berodde på korrigerings av värderingspriset för viss typ av ammunition i lager.

8. Tjänster m.m.

Minskningen av kostnaderna för tjänster m.m. (1 449 255 tkr) beror i huvudsak på att kostnaderna för materiel-konsulter och för administrativa tjänster har varit 1 083 146 tkr respektive 491 696 tkr lägre än föregående år.

9. Finansiella kostnader

(tkr)	2008	2007
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret 1)	750	0
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	77 247	47 642
Övriga finansiella kostnader 2)	-2 041	6 508
Summa	75 956	54 150

1) Ökningen beror på ett högre ränteläge och ett högre lånebelopp 2008 än 2007.		
2) Övriga finansiella kostnader består till största delen av		
• Valutakursförluster	3 204	862
• Dröjsmålsräntor	1 046	4 010
• Ränta till andra myndigheter	4 547	1 483
• Aktivering av finansiella kostnader, egen utveckling PRIO	-10 980	0

10. Avskrivningar och nedskrivningar

(tkr)	2008	2007
Anläggningstillgångar för verksamheten		
Lånefinansierade immateriella tillgångar	33 831	33 651
Anslagsfinansierade anläggningstillgångar anskaffade 1993/94	82	36
Under 1994/95 invärderade anläggningstillgångar	0	21
Lånefinansierade anläggningstillgångar (inkl finansiell leasing)	356 028	344 375
Summa Anläggningstillgångar för verksamheten	389 940	378 083
Beredskapsinventarier ¹⁾	7 472 234	10 678 128
Beredskapsvaror i lager ²⁾	301 822	0
Summa	8 163 997	11 056 210

1) 2008 har värdet av beredskapsinventarier skrivits ned med 225 805 tkr (3 197 006 tkr).

2) 2008 har värdet av beredskapsvaror i lager avseende reservmateriel skrivits ned med 301 822 tkr.

11. Uppbördsverksamhet

(tkr)	2008	2007
Ersättning från Förenta Nationerna ¹⁾	1 523	30 756
Inkomst av försåld övertalig materiel	0	22 961
Summa	1 523	53 718

1) I beloppet ingår 134 tkr (5 441 tkr) upplupen ersättning avseende krav som Försvarmakten ej ännu har erhållit betalning för.

Saldot för uppbördsverksamheten består av upplupna uppbördsintäkter avseende krav på Förenta Nationerna.

12. Lämnade bidrag

(tkr)	2008		2007	
	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.
Anslag 6:8				
Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer	44 041	44 023	43 143	40 475
Bidrag till militära tidskrifter och idrottsförbund	1 542	1 560	1 542	1 560
Bidrag försöksverksamhet utbildning gymnasieskolan	0	0	350	3 000
Anslag 6:1				
Statens Försvarshistoriska museer	0	0	577	0
Statens Haverikommission	2 145	2 240	2 121	2 240
Totalförsvarets forskningsinstitut	59 417	150 000	56 143	120 000
Totalförsvarets pliktverk	26 566	28 000	17 400	30 000
Soldathemsrörelsens centrala organisation	4 500	0	3 500	0
Folke Bernadotteakademien	700	0	700	0
Förbandsmuseum	70	0	12 500	0
Frivilligorganisationens stödjande verksamhet i Ukraina och Ryssland	1 690	7 000	2 033	2 100
Geneva Center for Security Policy (GCSP)	400	400	400	400
Internal Security Sector Review (SSR)	5 552	10 000	1 130	7 000
Övrigt under anslag 6:1	190	0	175	0
Summa	146 813	243 223	141 714	206 775

13. Årets kapitalförändring

Årets kapitalförändring utgörs enbart av periodiseringsdifferens på anslag.

Noter till balansräkningen**14. Immateriella anläggningstillgångar**

(tkr)	Rättigheter och andra immateriella tillgångar		Balanserade utgifter för utveckling ¹⁾	
	2008	2007	2008	2007
IB Anskaffningsvärde	60 215	53 516	276 986	80 369
Årets anskaffningar	49 308	6 699	528 738	196 617
Årets försäljningar/utrangeringar	-212	0	0	0
UB Anskaffningsvärde	109 311	60 215	805 724	276 986
IB Ackumulerade avskrivningar	-43 034	-25 410	-40 584	-24 557
Årets avskrivningar	-24 569	-17 624	-9 262	-16 027
Årets försäljningar/utrangeringar	206	0	0	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-67 397	-43 034	-49 846	-40 584
Summa	41 914	17 181	755 879	236 402

1) Huvuddelen av beloppet avser utveckling av program PRIO.

15. Materiella anläggningstillgångar för verksamheten

(tkr)	Förbättringsutgifter på annans fastighet		Maskiner, inventarier, installationer m.m.		Pågående nyanläggningar	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
IB Anskaffningsvärde	395 395	249 435	4 066 131	3 872 009	3 628	429
IB invärderade	0	0	99 758	127 733		
Årets anskaffning	56 179	146 483	282 973	357 408	1 008	3 628
Omföring från pågående nyanläggningar till färdigställda	0	97	3 044	331	-3 044	-429
Årets försäljningar/utrangeringar	-4 964	-620	-330 404	-191 593		
UB Anskaffningsvärde inkl. invärderade	446 610	395 395	4 121 502	4 165 888	1 591	3 628
IB Ackumulerade avskrivningar	-99 072	-69 692	-2 878 807	-2 751 966		
Årets avskrivningar	-48 659	-29 981	-307 451	-314 395		
Årets försäljningar/utrangeringar	4 942	601	324 259	187 554		
UB Ackumulerade avskrivningar	-142 790	-99 072	-2 861 999	-2 878 807		
Summa	303 821	296 323	1 259 504	1 287 081	1 591	3 628

16. Beredskapstillgångar

Beredskapsvaror i lager till exempel ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel redovisas i balansräkningen som beredskapstillgång. De omsätts i varierande grad i förbandsverksamheten och hanteras därför med nödvändighet som omsättningstillgång i den löpande redovisningen. Årets lagerförändring ingår i Årets kapitalförändring men omförs i början av nästa år till statskapital.

(tkr)	Beredskapsinventarier		Beredskapsvaror i lager	
	2008	2007	2008	2007
IB Anskaffningsvärde	104 275 187	93 664 254		
IB Invärderade	29 352 024	29 383 524		
IB Bokfört värde lager			13 926 690	12 281 487
Årets anskaffning	9 199 350	11 001 098		
Årets försäljningar/utrangeringar	-1 756 710	-421 665		
Årets lagerändring ¹⁾			-438 447	1 645 203
UB Anskaffningsvärde inkl. invärderade	141 069 851	133 627 211		
IB Ackumulerade avskrivningar	-53 646 098	-43 249 511		
Årets avskrivningar/nedskrivningar ^{2) 3)}	-7 472 234	-10 678 128	-301 822	
Årets försäljningar/utrangeringar	1 698 677	281 541		
UB Ackumulerade avskrivningar	-59 419 655	-53 646 098		
Summa	81 650 196	79 981 113	13 186 421	13 926 690

1) Under 2007 har ändrat värderingspris för vissa ammunitionstyper påverkat årets lagerändring med 1 329 786 tkr.

2) 2008 har värdet av beredskapsinventarier skrivits ned med 225 805 tkr (3 197 006 tkr).

3) 2008 har värdet av beredskapsvaror i lager avseende reservmateriel skrivits ned med 301 822 tkr.

17. Varulager och förråd

(tkr)	2008	2007
Trycksaker	39 408	43 408
Drivmedel	312 871	347 199
Övrigt	36 183	65 992
Summa	388 461	456 598

18. Pågående arbeten

Av den stora minskningen, 24 324 tkr, beror 21 578 tkr på att FMLOG i slutet av året delfakturerat alla sina kunder i stället för att redovisa pågående arbete. (Detta för att underlätta FMLOGs övergång från system FS till system SAP/PRIO.)

19. Förutbetalda kostnader

Av de förutbetalda kostnaderna avser 6 964 tkr hyror för år 2009.

20. Avräkning med statsverket

(tkr)	2008	2007
Uppbörd		
Ingående balans	-22 961	-2 658
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-1 389	-48 277
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	1 389	25 315
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	22 961	2 658
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	0	-22 961
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	445 830	325 818
Redovisat mot anslag (+)	1 776 259	1 986 236
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-2 137 753	-1 866 225
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	84 336	445 830
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-41 142	-2 518 330
Redovisat mot anslag (+)	36 106 093	39 516 863
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-36 897 262	-37 109 675
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	70 000
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-832 311	-41 142
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-5 956	-1 629
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	152 260	93 865
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-2 284 259	-1 939 102
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	2 136 364	1 840 909
Saldo	-1 591	-5 956
Belopp under utredning	0	0
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	-1 591	-5 956
Summa	-749 566	375 770

21. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Beviljad räntekontokredit enligt regleringsbrev uppgår till 2 500 000 tkr.

22. Statskapital

(tkr)	2008	2007
IB Statskapital		
Beredskapsinventarier	90 799 365	88 613 273
Beredskapsvaror i lager	12 281 487	12 839 581
Summa IB Statskapital	103 080 852	101 452 854
Årets förändring		
Årets anskaffning beredskapsinventarier	9 199 350	11 001 098
Avskrivningar och avyttringar föregående år	-10 818 252	- 8 815 006
Förändring beredskapsvaror i lager föregående år	1 645 203	-558 094
Summa Årets förändring	26 301	1 627 998
UB		
Beredskapsinventarier ¹⁾	89 180 463	90 799 365
Beredskapsvaror i lager ²⁾	13 926 690	12 281 487
Summa UB	103 107 153	103 080 852

1) Utgående balans motsvarar beredskapsinventariers bokförda värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och årets invärdering och med avdrag för inventarier som under året, utan ersättning, överförts till annan myndighet. Avskrivningar och avyttringar bokförs mot statskapital först påföljande år.

2) Utgående balans motsvarar beredskapsvarors i lager bokförda värde i föregående helårsbokslut plus årets invärdering.

23. Balanserad kapitalförändring

(tkr)	2008	2007
Bokfört värde invärderade anläggningstillgångar för verksamheten	0	21
Underskott till följd av indragen likviditet från räntekontot enligt regeringsbeslut 3 år 1997 (FO97/904/ESU) ¹⁾	-600 000	-600 000
Övrigt (till och med föregående bokslut ackumulerade periodiseringsdifferenser)	-4 116 301	-4 954 764
Summa	-4 716 301	-5 554 744

1) Underskottet omfördes under 2004 från avräkning med statsverket till balanserad kapitalförändring för att åstadkomma en mer rättvisande redovisning av underskottet.

Disposition av föregående års kapitalförändring (tkr)

Årets kapitalförändring i RR 2007-12-31	8 334 606
Överfört till balanserad kapitalförändring	838 443
Överfört till statskapital (avser 2007 års avskrivningar och avyttringar beredskapsinventarier)	-10 818 252
Överfört till statskapital (avser lagerförändring 2007 i beredskapsvaror i lager)	1 645 203
Återstår	0

24. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

(tkr)	2008	2007
IB Avsättningar för pensioner	1 615 594	2 069 057
Periodens pensionskostnad	146 079	329 736
Periodens pensionsutbetalningar	-695 250	-783 199
UB¹⁾²⁾	1 066 423	1 615 594

	2008	2007
1) Beräknat av Statens Pensionsverk för dem där utbetalning har påbörjats	1 037 523	1 560 894
1) Beräknat av Försvarsmakten för fattade beslut utan påbörjad utbetalning	28 899	54 700
2) Antal personer där utbetalning har påbörjats	1 904	2 496
2) Antal personer där utbetalning ännu ej har påbörjats	53	31
2) Summa antal personer	1 957	2 527

25. Övriga avsättningar

Avsättningar har gjorts för framtida utgifter avseende omstrukturering, huvudsakligen p.g.a. FB 04.

(tkr)	Årets förändring	2008	2007
Ändamål:			
Avveckling av materiel	-95 307	1 239 300	1 334 607
Sanering	29 000	145 000	116 000
Rivning	2 000	44 000	42 000
Hyra	18 000	87 000	69 000
Personal under avveckling	-2 892	3 952	6 844
Engångspremier för uppsagd personal	13 122	13 122	0
Avvecklingskostnader andra myndigheter	-189 188	0	189 188
Summa	-225 265	1 532 374	1 757 639

26. Lån i Riksgäldskontoret

(tkr)	2008	2007
IB	1 738 259	1 267 274
Nya lån	1 037 389	845 794
Amorteringar	414 998	374 809
UB	2 360 650	1 738 259
Varav finansiell leasing	0	15
Beviljad låneram	2 500 000	1 830 000

27. Upplupna kostnader

(tkr)	2008	2007
Ledighetsskuld och övrig upplupen lön	824 362	823 063
Sociala avgifter på ledighetsskuld och övrig upplupen lön	406 602	411 532
Övriga upplupna kostnader	104 710	116 096
Summa	1 335 673	1 350 691

28. Oförbrukade bidrag

(tkr)	2008	2007
Statliga myndigheter	2 100	389
Övriga	0	5
Summa	2 100	395

29. Övriga ansvarsförbindelser

I övriga avsättningar (se not 25) ingår avsättning om 145 000 tkr (116 000 tkr) för utgifter under åren 2009 – 2016 för sanering av förorenade områden. Försvarsmakten kommer även efter år 2016 att ha utgifter för att sanera förorenade områden. Utgifterna för sanering efter år 2016 är dock osäkra till både tidpunkt och belopp.

Anslagsredovisning

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Not	Fördelade anslagsbelopp	Omdisponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del med givet överskridande	Indragning (-)	Totalt disponibelt belopp	Utgifter (netto)	Utgående överföringsbelopp
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde:										
6:1.1	82 733	18 620 780	1)		220 000			18 923 513	18 429 672	493 841
6:1.2	237 374	1 850 000	2)		-220 000			1 867 374	1 664 620	202 753
6:1.3	0	432 043	3)					432 043	432 043	0
6:2.2	3 345 415	12 548 197	4)		-5 853 415			10 040 197	10 010 396	29 801
6:2.4	-3 420 741	4 285 000	5)		5 853 415		-157 000	6 560 674	6 256 098	304 575
6:3.1	33 735	948 242	6)					981 977	977 884	4 093
6:8.1	0	45 583	7)					45 583	45 583	0
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde:										
5:2.1	6 826	76 000	8)				-4 654	78 172	66 056	12 116
S:a	285 342	38 805 845					-161 654	38 929 532	37 882 352	1 047 180

Redovisade anslag

- 6:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap
- 6:1.2 Fredsfrämjande truppinsatser
- 6:1.3 Förbandsverksamhet - STÅP
- 6:2.2 Anskaffning av materiel och anläggningar
- 6:2.4 Materielnära verksamhet samt avveckling
- 6:3.1 Forskning och teknikutveckling
- 6:8.1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret
- 5:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet

Noter till anslagsredovisningen

1)	Regeringsbeslut 20081218 Fö2007/2616/MIL (delvis) Fö2008/2232/MIL Fö2008/3447/EPS m.fl.
2)	Regeringsbeslut 20080918 Fö2007/2616/MIL (delvis)
3)	Regeringsbeslut 20081218 Fö2007/2616/MIL (delvis) Fö2008/2232/MIL Fö2008/3447/EPS m.fl.
4)	Regeringsbeslut 20080605 Fö2008/423/MIL
5)	Regeringsbeslut 20080605 Fö2008/423/MIL
6)	Regeringsbeslut 20081218 Fö2007/2616/MIL (delvis) Fö2008/2232/MIL Fö2008/3447/EPS m.fl.
7)	Regeringsbeslut 20071219 Fö2006/702/EPS Fö2007/166/EPS
8)	RB 20071213 UD2007/47062/PLAN

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel	(tkr)	Beräknat belopp	Inkomster
3312 Övriga intäkter av försåld egendom		0	0
4525 Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor		0	1 389

Återredovisning av finansiella villkor i regleringsbrevet för 2008

Anslag (tkr)	Anslagskredit	Ram	Utnyttjat	Överdrag
6:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap	531 216		0	0
6:1.2 Fredsfrämjande truppinsatser	300 000		0	0
6:1.3 Förbandsverksamhet – STÅP	0		0	0
6:2.2 Anskaffning av materiel och anläggningar	388 131		0	0
6:2.4 Materielnära verksamhet samt avveckling	128 550		0	0
6:3.1 Forskning och teknikutveckling	31 447		0	0
6:8.1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer	0		0	0
5:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	0		0	0
Låneram		2 500 000	2 360 650	0
Räntekontokredit		2 500 000	1 021 702	0
Bemyndiganderam 6.2.2		34 400 000	28 787 281	
Bemyndiganderam 6.2.4		6 140 000	4 108 979	

Redovisning av utnyttjade bemyndiganden

Ingående åtaganden anges i genomförandeprisläge 2007 och övriga belopp anges i genomförandeprisläge 2008.

Tilldelad bemyndiganderam (tkr)	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandens fördelning per år				
			2009	2010	2011	2012	Efter 2013
Anslag 6.2 Materiel och anläggningar							
Varav anslagspost 2 Anskaffning av materiel och anläggningar							
34 400 000	34 960 548	28 787 281	12 732 777	7 640 566	2 908 763	1 219 145	14 408
Varav anslagspost 4 Materielnära verksamhet samt avveckling							
6 140 000	5 255 883	4 108 979	3 335 506	1 380 881	856 410	465 155	48 460

Redovisning av utfall mot villkor i regleringsbrevet för 2008

Nr	Anslag 6:1 ap.1 Förbandsverksamhet och beredskap	Utfall (kr)
5	Anslagsposten får användas för Totalförsvarets pliktverks respektive Totalförsvarets forskningsinstitutets avvecklingskostnader med anledning av reduktionen av det militära försvarets lednings- och förvaltningskostnader. Utbetalning ska ske efter rekvisition från Totalförsvarets pliktverk respektive Totalförsvarets forskningsinstitut med högst 28 000 000 kronor respektive högst 150 000 000 kronor.	26 518 087 59 417 313
7	Högst 2 450 000 kronor får användas till stöd för utländskt deltagande vid PFF-aktiviteter samt aktiviteter i andan av PFF och motsvarande i Sverige och utlandet.	1 826 200
8	Högst 82 600 000 kronor får användas för ersättning till de frivilliga försvarsorganisationerna för deras utbildningsverksamhet, inklusive ungdomsverksamhet.	66 395 976
9	Högst 2 000 000 kronor får användas för generalläkarens tillsynsverksamhet exklusive lönekostnader. Erforderlig personal ska ställas till generalläkarens förfogande så att tillsynsuppgiften kan lösas enligt lag och andra föreskrifter.	1 752 100
10	Högst 2 240 000 kronor får användas för betalning av administrativa kostnader till Statens haverikommission.	2 145 124

11	Högst 7 000 000 kronor får användas för genomförande av verksamheten enligt årsarbetsplanerna avseende det bilaterala samarbetet med Ryssland och Ukraina.	634 580
12	Försvarsmakten får använda högst 10 000 000 kronor för SSR-verksamhet.	9 310 880
13	Högst 400 000 kronor ska utbetalas efter faktura för stöd till Geneva Center for Security Policy (GCSP).	400 000
14	Högst 539 168 438 kronor får användas för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) i enlighet med vad regeringen beslutar i hemligt beslut.	523 694 223
15	Försvarsmakten ska betala totalt 2 760 000 kronor till Krisberedskapsmyndigheten som abonnemangsavgift för det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel i enlighet med Krisberedskapsmyndighetens regleringsbrev för 2008. Beloppet ska betalas kvar-talsvis efter fakturering från Krisberedskapsmyndigheten.	2 760 000
16	Försvarsmakten får använda högst 11 000 000 kronor för grundavgiften för Strategic Airlift Interim Solution (SALIS).	10 758 247

Nr	Anslag 6:1 ap.2 Fredsfrämjande truppinsatser	Utfall (kr)
2	För respektive insats får Försvarsmakten, för de nationella särutgifterna, använda högst följande belopp per insats: (Kr)	
	ISAF i Afghanistan	782 500 000
	Utveckling av camp Northern Light	50 000 000
	KFOR i Kosovo	455 500 000
	EUFOR i Tchad/CAR	391 000 000
	Avveckling UNAMID	25 000 000
	ALTHEA I BiH	15 000 000
	Återställning UNMIL	14 000 000
	Återställning UNIFIL	20 000 000
	Övrigt	17 000 000
3	Försvarsmakten ska till Europeiska unionen (EU) inbetala belopp enligt de fakturor som kommer avseende både Sveriges nationella kostnader och Sveriges del av de gemensamma kostnaderna inom Athena. Högst 60 000 000 kronor får betalas för Athena under 2008.	20 732 233

Nr	Anslag 6:1 ap.3 Förbandsverksamhet – STÅP	Utfall (kr)
	För anslagsposten har 432 043 000 kronor beräknats för statliga ålderspensionsavgifter för totalförsvarspåliggande som fullgör värnplikt. Beloppet ska i enlighet med förordningen (1998:512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. inbetalas till Försäkringskassan.	432 043 000

Nr	Anslag 6:2 ap.2 Anskaffning av materiel och anläggningar	Utfall (kr)
1	Försvarsmakten ska efter rekvisition betala högst 400 000 kronor till Försvarets materielverk för tillsyn av efterlevnaden av förordningen (1993:1067) om elektromagnetisk kompatibilitet samt föreskrifter med stöd av förordningen.	385 001

Nr	Anslag 6:2 ap.4 Materiellnära verksamhet samt avveckling	Utfall (kr)
1	174 000 000 kronor av på anslagsposten tillgängliga medel får först efter beslut av regeringen disponeras av Försvarsmakten.	Noll

Nr	Anslag 6:3 ap.1 Forskning och teknikutveckling	Utfall (kr)
1	Högst 20 000 000 kronor får användas för det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), i enlighet med de beslut som fattas av detta programs beslutsorgan.	20 064 642

Nr	Anslag 6:8 ap.1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer	Utfall (kr)
1	Högst 1 560 000 kronor får användas för bidrag till vissa militära tidskrifter och till Försvarets civila idrottsförbund.	1 542 000

Finansieringsanalys

Belopp (tkr)	2008	2007	Not
Drift			
Kostnader	-30 181 440	-29 719 379	1
Finansiering av drift:			
Intäkter av anslag	28 536 189	30 360 287	
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 068 848	1 039 724	2
Intäkter av bidrag	22 580	33 379	
Övriga intäkter	132 476	117 833	
Summa medel som tillförts för finansiering av drift	29 760 093	31 551 223	
Ökning (-)/minskning (+) av lager	68 137	69 978	
Ökning (-)/minskning (+) av beredskapslager	740 269	-1 645 203	
Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar	249 566	45 805	3
Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder	590 817	2 045	4
Kassaflöde från/till drift	1 227 442	304 470	
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar	-9 539 510	-11 508 617	
Investeringar i immateriella tillgångar	-578 046	-203 316	
Summa investeringsutgifter	-10 117 556	-11 711 933	
Finansiering av investeringar:			
Lån från Riksgäldskontoret	1 037 389	845 794	
- amorteringar	-414 998	-374 809	
Andra långfristiga lån	0	0	
- amorteringar	-15	-11	
Ökning/minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statsbudgeten	9 199 350	11 001 098	
Försäljning av anläggningstillgångar	691	1 083	
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar	9 822 417	11 473 155	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	-3 077 706	1 746 963	
Kassaflöde från/till investeringar	-3 372 846	1 508 184	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	1 523	53 718	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	-134	-5 441	
Inbetalningar i uppbördsverksamhet	1 389	48 277	
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	-1 389	-48 277	
Kassaflöde från/till uppbördsverksamhet	0	0	
Transfereringsverksamhet			
Lämnade bidrag	-146 813	-141 714	
Utbetalningar i transfereringsverksamhet	-146 813	-141 714	
Finansiering av transfereringsverksamhet:			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	146 813	141 714	
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet	146 813	141 714	
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet	0	0	
Förändring av likvida medel	-2 145 404	1 812 654	

Belopp (tkr)	2008	2007	Not
Specifikation av förändring av likvida medel			
Likvida medel vid årets början	5 273 567	3 460 913	
Ökning (+)/minskning (-) av kassa och bank	4 605	725	
Ökning (+)/minskning (-) av tillgodohavande RGK	-1 024 672	-760 640	
Ökning (+)/minskning (-) av avräkning med statsverket	-1 125 336	2 572 569	
Summa förändring av likvida medel	-2 145 404	1 812 654	
Likvida medel vid årets slut	3 128 163	5 273 567	

Noter till finansieringsanalysen

1. Kostnader (tkr)	2008	2007
Kostnader enligt resultaträkning	-37 332 917	-39 891 285
Avskrivningar och nedskrivningar enligt resultaträkning	7 862 175	11 056 210
Justering avskrivningar och nedskrivningar	0	-54
Realisationsförluster	63 738	143 113
Förändring avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	-549 171	-453 463
Förändring övriga avsättningar	-225 265	-573 901
Summa	-30 181 440	-29 719 379

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar (tkr)	2008	2007
Intäkter av avgifter och andra ersättningar enligt resultaträkning	1 069 072	1 039 738
Realisationsvinster	-223	-14
Summa	1 068 848	1 039 724

3. Ökning/minskning av kortfristiga fordringar (tkr)	2008	2007
Förändring av pågående arbete	24 324	67 328
Förändring av förskott till leverantörer	-100	0
Förändring av fordringar	203 246	-117 393
Förändring av periodavgränsningsposter	21 962	90 429
Justering för periodavgränsningsposter avseende uppbördsverksamhet	134	5 441
Summa förändring av periodavgränsningsposter	22 096	95 870
Summa	249 566	45 805

4. Ökning/minskning av kortfristiga skulder (tkr)	2008	2007
Förändring av skulder m.m.	-1 850 972	2 199 418
Justering för investeringslån	-622 391	-470 985
Justering för leverantörsskulder avseende anläggningstillgångar	3 077 706	-1 746 963
Justering för övriga långfristiga skulder	15	11
Summa förändring av skulder m.m.	604 358	-18 519
Förändring av periodavgränsningsposter	-13 541	20 563
Summa	590 817	2 045

Bilagor

Bilaga 1 (kvalificerat hemlig) Värdering av Försvarsmaktens operativa förmåga m.m.

Bilagan är en detaljerad redovisning av värderingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och måluppfyllnad vad avser huvuduppgifterna samt insatsorganisationens omfattning och beredskap och hur denna värderats.

Bilaga 2 (öppen) Försvarsmaktens omstrukturering

Bilagan är en detaljerad redogörelse för den omstrukturering som påbörjats med anledning av riksdagens och regeringens beslut den 16 december 2004.

Bilaga 3 (öppen) Personalberättelse

Bilagan är en detaljerad redovisning av personalområdet. Som underbilaga 3.1 sammanfattas personalläget i tabellform.

Bilaga 4 (öppen) Internationell verksamhet

Bilagan är en detaljerad redogörelse av den internationella verksamheten, inklusive insatser och internationell övningsverksamhet utrikes (underbilaga 4.1).

Bilaga 5 (öppen) Särskilda redovisningar

Bilagan omfattar redovisningar av ett stort antal återrporteringskrav. Av bilaga 6 (se nedan) framgår vilka av regleringsbrevets återrporteringskrav som förts hit.

Bilaga 6 (öppen) Sökregister återrporteringskrav

Bilagan är en förteckning över alla de återrporteringskrav som framgår av regleringsbrevet, ändringar till regleringsbrevet samt särskilda regeringsbeslut samt var dessa krav och redovisningar återfinns i årsredovisningen jämte vilken avdelning och handläggare i Högkvarteret som upprättat rapporteringen.